

**THE CENTURY OF MEGA-DAGUOS.
THE CHARTER OF PEACEFUL COEXISTENCE
AMONG THE MEGA-DAGUOS¹**

Mădălina Virginia ANTONESCU²

Abstract. The current paper discusses the origins of the concept of “daguos”, a term used in the Chinese academic literature to refer to the “great powers”. We will use a particular concept, i.e. “mega-daguos”, to refer to **entities higher than the great powers** (states, in the classic sense), that is **new, trans-state or super-state actors of transcontinental or continental dimensions**. Such entities create fusions among different civilizations; they have a specific behaviour, distinct from the behaviour of great powers, as currently perceived by us, in the traditional sense of the term. The current paper analyses the typology of mega-daguos; we will refer to the post-Huntingtonian age, that of a world which has overcome the dualist paradigm of the “inevitable conflict” among the civilizations, **a world which has turned the principle of dialogue among the mega-daguos into a fundamental principle underlying a world of colossi**. The last part of the paper proposes a fundamental document of the new world of post-state actors (mega-daguos), for the 21st century. We will call it the “**Charter of peaceful coexistence among the mega-daguos**”, with an approach to the issue of reorganizing the UN, in order to be able to come to terms with such reality, in the 21st century post-state world based on a global law, in which post-state actors are also legally responsible for their behaviour and their decisions, at global level.

Keywords: mega-daguos, trans-continental and trans-oceanic entities, politics of mega-daguos, 21st century order, Charter of Peaceful Coexistence among the Mega-Daguos, global law, post-state actors, post-Huntingtonian world, world of colossuses

1. Types of Mega-daguos

The mega-daguos of the 21st century *can come in the most diverse shapes, resulting in variety of types (the groups of actors of continental or multi-continental, oceanic or transoceanic size are characteristic to all mega-daguos, as well as the colossal economic, military, civilizational force, exceeding by far the force of the “great powers”, in the sense currently accepted in international relations).*

---

¹ The present article represents only the personal opinion of the author and it does not involve in any form any other natural person or legal entity. All the rights over the present text are reserved. The quotations from the present text are made by mentioning the author and the complete source.

² Ph.D., scientific researcher, Romanian Diplomatic Institute, madyantonescu@gmail.com

Concerning the *current forms* of international organization, the pseudo-institutionalized groups, the proto-federations of EU-type states and the strategic partnerships developed among economic blocks, intergovernmental international organizations, either as defensive military alliances, or as simple cooperation and dialogue groups (which are not transformed into organizations), considering various geopolitical projects, various political and strategic views, various international structures, some of which are currently in the “international organizations” stage (multilateral dialogue level, based on the will of the equal and sovereign member states), *we can identify a series of embryonic-stage mega-daguos, which can take shape and develop as such* (assuming a strong and clear political and economic identity of mega-daguo), in the 21st century.

Thus, in our view, it is possible that various types of mega-daguos form and consolidate, shaping the 21st century global scene (as a post-state world), in a particularly different sense from what we imagine today:

- ***Eurabia Mega-daguo***³ (formed by resuming the Euro-Arabic partnership in a *new, well-structured form*, as compared to the current forms, and through the consolidation of a strategic dimension of cooperation among a *federalized, strong UE and Middle East groups of states, considered to have strategic importance for the EU – a line of stability on the EU south border –*; a partnership possibly based on *reducing the risk of massive migrations towards the EU and on the forming of security and stability circles in the South-East of the Union, including the ring of a new Euro-Mediterranean Union*). The strategic partnership between the EU and the Middle East space, applied in multiple multi-level forms of cooperation in the *extended ring of stability of a federal EU – the hard nucleus of this mega-daguo –* would be set the basis for the creation of a very clear political will of a trans-civilizational and transnational construction, based on *the paradigm of the deep-rooted partnership between the East and the West, the North and the South, between the EU with a Western decision-making nucleus and the Arab states from the area of the “extended Middle East”*). The Eurabia mega-daguo will start from current, refreshed forms of dialogue, such as the Euro-Arabic dialogue, the Euro-Mediterranean partnership, from the creation of a *large Euro-Mediterranean area, considering the creation of regional institutions for cooperation and coordination of the economic policies in the Southern Mediterranean area, to forms of regional, intra-Arabic and Euro-Mediterranean integration*⁴. In addition, the Eurabia mega-daguo project will also start from the

³ New transnational entities being thus created entities which also include different civilizational spaces. See Mădălina Virginia Antonescu, *The Geopolitics of Regional Groups in the Arab Space at the beginning of 21st century*, in the Geopolitica magazine, year II, issue 9-10/2004, special issue *Incursiune în Islam*, Top Form Publishing House, Bucharest, pp. 90-91.

⁴ Mohieddine Hadhri, *Euro-Mediterranean trade. The Great Arab Free Trade Area and the Perspectives of South-South integration in Mediterranean Zone*, Round Table March 29th 2001,

Euro-Mediterranean Union project, combine with the *Strategic partnership for stability on the Southern borders of the EU*, between the Union and the Middle Eastern and North African states. This mega-daguo entails *progress* in the stage of its trans-state and transcontinental consolidation, *from the Western decision-making nucleus* (coming from the practical inheritance of the EU functioning), to *the creation of a mixed transnational bureaucracy* (officials from the Arab states, from the North African states, from the EU states, independent from the states of origin), *of specific decision-making structures* (*the Eurabia Council, the Eurabia Commission, the Eurabia Court of Justice, the Eurabia Minister of Foreign Affairs*), which consolidate the foreign and domestic policies of this mega-daguo, strategic positions regarding its action in the 21st century global world, which meet the increased security interest of *an EU overwhelmed by the migration phenomena* coming from the Middle East and North Africa states, but which is also interested in the oil resources in the Middle East.

- ***Euro-Caucasus mega-daguo*** (a transnational entity for the 2nd half of the 21st century, focusing on *the strategic partnerships developed among states from the extended Central Asia and a federal EU*, with a decision-making nucleus highly motivated to expand the Union in the area of the *extended Caucasus* (region which includes states from the Southern Caucasus and the Northern Caucasus, also defining *privileged relationships among the EU, Iran and Turkey*, to the point of absorbing these neighbouring spaces into the young mega-daguo)⁵. This mega-daguo would be based on the idea of a *dynamic Caucasian complex of extended security* (which includes security partnerships, adding *forms of regional integration*, with aspects of common security, a unique currency area, a unique market among the EU and the Caucasus republics *lato sensu*, i.e. Georgia, Armenia, Azerbaijan and the seven republics in Ciscaucasia, currently included in the Russian Federation, as well as Iran and Turkey). Such mega-daguo would entail the following: a bureaucracy independent from the member states (in a mega-daguo stage of consolidation and emancipation from the states and regions forming it), *an Euro-Caucasus Commission, an Euro-Caucasus Council, an Euro-Caucasus Court of Justice, an Euro-Caucasian unique currency, a unique market, a unique foreign policy, Ministers of Foreign Affairs and an Euro-Caucasian (transregional) diplomacy*.

- ***Euro-Russia mega-daguo (or “extended Europe”)***, based on initiating strategic partnerships and forms of cooperation, to the point of regional multi-sectorial integration between the EU and Russia, where the decision-making

---

Euro-Mediterranean Forum of Economic Institute. Quoted in Mădălina Virginia Antonescu, quoted title, p. 91.

⁵ See Mădălina Virginia Antonescu, *Noi dimensiuni strategice ale Uniunii Europene la începutul sec. al XXI-lea*, in *Geopolitica* magazine, year 7, no. 32/2009, Top Form Publishing House, Bucharest, pp. 83-87.

nucleus of the mega-daguo would be the EU, in a version, becoming in time *a bureaucracy independent* from the incorporated states (an Euro-Russian Council, an Euro-Russian Commission, an Euro-Russian Court of Justice, an extended Euro area, with Russia joining the Euro area). This mega-daguo can also be formed on the “*Extended Europe, from Lisbon to Vladivostok*” project (proposed by the Russians), based on two pillars: the French-German engine and Russia⁶.

- ***Transatlantic Mega-daguo***, mainly (but not exclusively) formed by consolidating the *USA-EU strategic partnership, up to forms of transcontinental integrations*, partnership updated according to the challenges of the 21st century global world, which turns the Western world into the “First World”⁷ (an elitist, closed world of postmodern civilization, which it overflows with waves of immigrants from the second and third worlds). This mega-daguo as well entails a series of aspects: development of a bureaucracy independent from the member states (the so-called *transatlantic bureaucracy*, a Transatlantic Commission, an authentic, unique transatlantic diplomacy), *a Transatlantic decision-making Council, a Transatlantic Court of Justice*.

- ***Thalassocratic mega-daguo (the New Cartagena, the Atlanticist block or what some would currently define as the “transatlantic empire”***⁸), which is understood as a planetary superstructure, with a unique decision-making centre represented by the US, defended entirely by maritime borders, with control over a considerable part of the Eurasian area, integrating the European West, Germany and Turkey, going towards the Far East (strategic “colonization” of countries such as Japan, Thailand and South Korea), extending control towards the Indian and

⁶ See article “*State Duma Speaker: We need a Greater Europe from Lisbon to Vladivostok*”, in PolitRussia, June 16, 2016, translated by J. Arnoldski, www.fort-russ.com/2016/06/state-duma-speaker-we-need-greater.html, accessed on July 11th 2016. Michael Snyder, *Vladimir Putin’s Vision of a Socialist European Free Trade Zone that Stretches from the Atlantic to the Pacific. End of the American Dream*, November 29th, 2010, <http://endoftheamericandream.com>, accessed on July 11th 2016. In addition, see Ivan Timofeev, *From Lisbon to Vladivostok’ how the notion of a Greater Europe is at risk*, December 12th, 2014, special to RBTH, <https://rbth.com/opinion>, accessed on July 11th 2016.

⁷ Based on Robert Cooper’s model of “the Three Worlds”, in which the West (particularly the EU) represents the First World. See Robert Cooper, *Destrămarea națiunilor. Ordine și haos în secolul XXI*, translated by Sebastian Huluban, Univers Enciclopedic Publishing House, 2007, pp. 60-63, 114. According to other authors, it is rather a “transatlantic divorce”, with the EU gaining autonomy in relation to the other Western power centre, the United States. See Paragh Khanna, *Lumea a Doua. Imperii și influență în noua ordine globală*, translated by Doris Mironescu, Polirom Publishing House, Iași, 2008, pp. 28-31.

⁸ Starting from the doctrine acknowledgement of its status as a “hard global nucleus, for the global political stability and economic welfare”, facing however sufficient “divergent aspects between the US and the EU, in various issues of global policy management (for example, the 2003 disagreement over Iraq)”. See Zbigniew Brzezinski, *Marea dilemă. A domina sau a conduce*, translated by Raluca Știreanu, Scripta Publishing House, Bucharest, 2005, pp. 87-88.

Pacific Ocean (with military bases in key points such as San Diego, the Philippines, Guam, the Caribbean and Haiti)⁹.

- ***Eurasia mega-daguo*** (***which is also known currently as the “Eurasian Empire”***¹⁰), ***with the decision-making nucleus in Russia***. The paradigm of the “Eurasian Empire”¹¹ is used in the works of other authors to underline the fact that it is an empire that cannot be mistaken for a nation-state or a regional power. According to these authors, the Eurasian Empire is created as a *suprastate strategic and geopolitical block*, built “at once, as a supra-purpose, as the expression of an extraordinary civilizational will”¹². Upon careful analysis of the structure of this Eurasian Empire, according to the authors who have written extensively about this idea, this is a *telurocratic mega-daguo*, opposing the Atlantic Empire, the Empire of the New Cartagena or the thalassocratic empire. It is therefore a theory according to which there is a *bipolar future in geopolitical terms*, as well as in terms of *competition between two blocks*, but in conditions different from the cold war and with entities different from the Soviet block and the Atlanticist block. The author emphasizes the fact that the Eurasian Empire must not be mistaken for and is not created to be a Russian empire or a revived Soviet empire. The Eurasian Empire is an original mega-daguo, formed of several empires (hence the originality of this perspective): this geopolitical, continental, gigantic block comprises several imperial structures, under military, strategic and political unification: the European Empire (in the European West, built around Germany and the Central Europe), the Pacific Ocean Empire (built in the East, around Japan), the Southern Empire (in Central Asia, built around Iran) and the Russian Empire, in the centre (as a vision, as a geopolitical project), but it also *transoceanic* (the geopolitical imperial ambitions to include the Pacific Ocean). It is the image of a mega-daguo formed of secondary empires, arranged in an original “confederation of large spaces”, opposing the planetary Atlanticist Empire, with the centre in the US¹³.

- ***Pacific mega-daguo*** (formed according to a possible view through the strategic Partnerships gradually developed by the US with the ally states in the Pacific Area)¹⁴. However, such a mega-daguo (a Pacific mega-daguo) *can be*

---

⁹ Aleksandr Dughin, *Bazele geopoliticii și viitorul geopolitic al Rusiei*, vol.1, translated by Valentina Roșca, Eurasiatica.ro Publishing House, Bucharest, 2011, pp.78-79.

¹⁰ Idem, pp.141-142.

¹¹ Also see Ionuț Constantin, *Rusia. Paradigma eurasiatică- între teorie și realități geopolitice-*, Geopolitica Collection, Top Form Publishing House, Bucharest, 2014, pp. 155-157.

¹² See the detailed theorization of the Eurasian Empire, in Aleksandr Dughin’s work, quoted title, pp. 141-142.

¹³ Idem, pp. 165-167.

¹⁴ With countries such as Japan, Australia, New Zealand, the Philippines and even India. Starting from strategic views such as the one developed by H. Clinton. See *Clinton’s Speech on America’s Engagement in the Asia-Pacific*, October 28th 2010. Council on Foreign Relations, www.cfr.org,

formed by any other regional power considering itself to be a global power, in a post-Atlanticist century (if we view the world as a reality in a perpetual state of conflict, mutation and change, not in a static state). For example, according to the theory of the Eurasian Empire (as a superstructure incorporating several regional empires), the *Pacific Empire* (in the East, dominated by Japan) is a component of the Eurasian Empire, dominated by the centre (Russia)¹⁵.

- *Indo-Pacific mega-daguo*¹⁶ (similarly, it is a type of future mega-daguo formed due to a geopolitical view applied by the US, by concentrating the military, strategic, economic power in the *Pacific Ocean*, defined as a central area of interest for the US, during the entire 21st century, being therefore a geopolitical direction of expansion for the entire century). In a second scenario, it may be a mega-daguo built by other powers aspiring to global influence, such as Russia, China, either as distinct entity on the 21st century global scene, or as part of an empire (Eurasian or an extended Chinese Empire etc.). Moreover, it is a future application of the American “two oceans military presence” concept (i.e. an American domination in the two oceans, Indian and Pacific), therefore a political construction which has the US in the decision-making centre and which is transoceanic (*thalassocratic mega-daguo, in essence, with three planetary oceans under control and the centre under the domination of the main actor, the*

---

accessed on June 15th 2016. Also see *The United States and the Asia-Pacific Region: Security Strategy for the Obama Administration*, February, 2009, www.cnas.org/files/document. See Hillary Clinton, *America's Pacific Century*, October 11th, 2011, <http://foreignpolicy.com/2011>, accessed on June 15th 2016.

¹⁵ Aleksandr Dughin, quoted title, pp. 166-167.

¹⁶ Built by implementing a strategy (by regional and global powers such as the United States, India, for example), of a “double ocean” strategic concept (according to the actions of certain emerging or existing powers, in the Indo-Pacific area, in the 21st century, defined as the “Century of the Pacific”, not only from the military or political viewpoint, but also from cultural viewpoint, or as a civilizational project). See, for example, *Remarks by National Security Adviser Donilon: The United States and the Asia-Pacific in 2013*, March 11, 2013, Council on Foreign Relations, www.cfr.org/asia-and-pacific/remarks, accessed on June 15th 2016. Also see the Indian doctrine:: Sunil Raman, www.firstpost.com/india/pm-modis-foreign-policy-breaking-new-grounds-is-the-current-indian-media-coverage-enough-2490802.html, November 1st, 2015, accessed on February 8th 2016. Ashok Sajjanhar, *Modi gets an A plus for his handling of foreign policy in 2015*, January 1st 2016, www.dailymail.co.uk/indiahome/indianews/article-3381352, accessed on February 8th 2016. Arun Mohan Sukumar, *A shift from style to substance. A data driven analysis of Mr. Modi's foreign policy interventions in his second year in office indicates no sharp disjunctures from the stated views of previous governments*, December 15th, 2015, www.thehindu.com/opinion/op-ed, accessed on February 8th 2016. Danielle Rajendram, *From “Look East” to “Act East”- India shifts focus*, www.dw.com, accessed on April 15th 2016. Manish Tewari, *India's strategic opportunities*, in anthology *What Does India Think?*, ed. by François Godement, ECFR, Robert Bosch Stiftung ECFR, November 2015, UK, www.ecfr.eu/page, accessed on February 8th 2016. Bharat Karnad, *India's strategic diffidence*, in anthology *What Does India Think?*, ed. by François Godement, ECFR, Robert Bosch Stiftung ECFR, nov. 2015, UK, www.ecfr.eu/page, accessed on February 8th 2016.

Atlanticist Empire). On the other hand, *in other geopolitical scenarios, we could witness a transoceanic mega-daguos formed and controlled by continental powers in a stage of global ascension* (alone or already included in an Eurasian Empire): Russia, China or India (in the scenario in which it assumes the position of global power, with India being the traditionally dominant power in the Indian Ocean).

- ***Atlantic-Indian mega-daguos*** (which, in a scenario, can be based on the thalassocratic partnership between the United States and the countries in the Indian Ocean area – particularly based on the partnership with India, the traditionally dominant power in the Indian Ocean)¹⁷. We must consider the *legal and cooperation basis in key areas*, which could underlie the configuration of a *transoceanic political entity*, with at least two regional actors (here, a global power at the beginning of the 21st century, such as the USA, and an actor aspiring to the status of 21st century global power, such as India): i.e. a strategic partnership focused on nuclear cooperation was signed in 2005-2006, between the USA and India¹⁸.

- ***Southern mega-daguos*** (formed on the basis of the current BRICS organization of emerging countries, as a reaction to the increasing globalization gap between the South and the industrialized, postmodern and increasingly isolated North, in what will be called “the First World”). A transcontinental structure, with bureaucracy independent from the founding countries (currently organized in the BRICS group)¹⁹.

- ***Northern mega-daguos*** (grouping all the countries with highly industrialized economies, except for Russia, starting from reducing the number of rich, decision-making countries at global level, located in the North – some sort of Northern G-7).

- ***Asian mega-daguos*** (gigantic political body, formed by *expanding ASEAN*, by developing current strategic partnerships among China, Iran, Central and South-East Asia states, as well as India).

- ***TransAsia mega-daguos*** (to differentiate it from the Eurasia mega-daguos), referred to by some as “*the Great Mongol Empire*”²⁰, developed (in a scenario) by *strengthening and expanding the current Cooperation Organizations*

---

¹⁷ Patrick M. Cronin, Darshana M. Baruah, *The Modi doctrine for the Indo-Pacific Maritime Region*, December 2nd 2014, <http://thediplomat.com/2014/12/the-modi-doctrine-for-the-indo-pacific-maritime-region>. *US-India Joint Strategic Vision for the Asia-Pacific and Indian Ocean Region*, White House, January 25th, 2015, <http://foreignpolicynews.org/2015/01/25/u-s-india-joint-strategic-vision-asia-pacific-indian-ocean-region>, accessed on March 7th 2016.

¹⁸ Teodor Frunzeti, Sebastian Oprescu, *Lumea marilor puteri (2011-2013)*, Geopolitica Collection, Top Form Publishing House, Bucharest, 2013, p. 119.

¹⁹ See Tiberio Graziani, *The BRICs and the construction of the multipolar system*, in Geopolitica magazine, issue 44-45 (1/2012), year 10, Top Form Publishing House, Bucharest, pp. 237-238.

²⁰ See article “*Chine, Iran, Russie, un nouvel empire mongole?*”, Realpolitik.tv, June 2nd 2013, www.realpolitik.tv/2013, June 16th 2015.

from Shanghai or, in another scenario, focused on the Sino-Iranian axis, as a *mega-daguo* that includes China, Mongolia, Iran, as well as a Russia that opted for the development of its *Asian dimension* and which is no longer the centre of an empire, but a component of another continental project, controlled by China, in this instance²¹).

- **United American mega-daguo** (by expanding the strategic Partnerships among the states in the Northern part of the American continent and the states of Latin America, developing common trading areas, common markets, continental bureaucracies independent from the member states, developing visions, strategies and policies *specific to the mega-daguo as such*, not to the included states): from the Central-American Common Market, to a Common Market of the United America, from MERCOSUR²², the Andean Pact and the Tripartite Pact among Mexico, Colombia, Venezuela and transcontinental free trading areas, to the unique currency area, a Continental Council of the United America, a Pan American Commission etc.

- **ChinAfrica mega-daguo**. In our opinion, a realistic approach is to consider the possibility of creating such a transcontinental giant, which *unites two distinct continents* through political, economic, commercial connections, as well as through massive movements of population from one continent (Asian) to the African continent, in the context of *strategic partnerships in multilateral cooperation fields* (from the information, to the import of know-how, direct investments in projects on the African continent, for the development of its infrastructure and economy). The increasingly visible interest in the African continent displayed by China determines us to consider the shaping of a *Chinese foreign political (and economic) strategy, in relation to Africa, for the entire 21st century*, meant among others to *affirm China as a global power in this century*²³. We note the increasing interest displayed by China as a fully ascending global power in the African continent, particularly in the areas with oil resources, the continuity of the China-Africa reunions, China's direct involvement in Angola, Congo, Sudan, with the continent as an immense distribution market for the Chinese products, for the Chinese labour force, for the investments, Chinese non-refundable financial loans, a market of raw materials. Following the summits with Africa, China doubles its financial aids and goes as far as cancelling debts of

²¹ Pepe Escobar, *À l'Ouest rien de nouveau, on détruit; à l'Est on construit*; Mondialisation.ca, 25 Mars 2015, <http://lucien-pons.over-blog.com/2015>

²² Also see Gerard Dussouy, *Eau et espace politique: voie navigable et integration territoriale des grands espaces*, in Geopolitica magazine, year 9, issue 41-41/2011, Bucharest, Top Form Publishing House, pp. 79-80, 86-91, author who speaks about a fluvial interconnection of the continent and a Brazilian strategic regionalism

²³ Teodor Frunzeti, Sebastian Oprescu, quoted title, pp. 221-222.

certain poor African countries, thus becoming the most important trading partner of Africa²⁴.

- ***Eurafrica mega-daguo***²⁵, based on the *reinvigoration and development of the current forms of strategic partnership among the UE and African states* (including the development of tools called MEDA, of regional integration projects, such as the Mediterranean Union created in 2008, at the initiative of France). According to certain authors, the project emphasizes *the increasingly active involvement of the EU in Africa*, beside other projects, such as *involvement of the EU in stabilizing certain East-Central (Sudan) or West-Central (Congo) African areas*, the increasing amount of development aids provided by the EU in Africa, countering Islamic terrorism and cooperation in the power industry field. *In another view*, Eurafrica represents *one of the three Eurasian regions* (being the Occidental region, which comprises Western Europe and Africa), beside the axial region (Eurasia, de facto) and the Oriental region (Pacific), with all these regions dominated by the paradigm of the Eurasian Empire (formed of several secondary empires)²⁶.

- ***Islamic mega-daguo*** (based on the criterion of categorizing the spaces depending on religions and cultures), which includes great Asian spaces – and more – converted to the Islamic culture, such as Indonesia and Malaysia²⁷, wherefrom the major strategic reconfigurations and surprising strategic alliances of the rival mega-daguos.

- ***Postmodern mega-daguo*** (*an Extended Postmodern World*, including the Asian area, open to the postmodern culture, through the culture of technologies and telecommunications).

- ***Eurasian mega-daguo according to Dughin's view*** (a multi-level, transoceanic and transcontinental super project, which includes: the European Empire, with Germany as the main component, the Pacific Empire, the Central Asia Empire, with Iran as the main component, and the Russian Empire, with the components deriving from a confederative principle and limited sovereignty)²⁸.

- ***EUDKAMPF Telurocratic mega-daguo*** (also referred to as *the Eurasian Empire of the End*²⁹), according to Pârvulescu-Thiriart (the Belgian

---

²⁴ Idem, p.222.

²⁵ See Andreea Alexandra Iancu, *Building the cooperation between Africa and the European Union*, in Geopolitica magazine, issue 35/2010, year 8, Top Form Publishing House, Bucharest, pp. 85-91.

²⁶ In Aleksandr Dughin, quoted title, p. 55.

²⁷ Population of Islamic orientation: 87% in Indonesia, 53% in Malaysia. See Jean Sellier, *Atlasul popoarelor din Asia Meridională și Răsăriteană*, translated by Irina de Hillerin and Magda Stan, Niculescu Publishing House, Bucharest, 2006, pp.12-13.

²⁸ Ionuț Constantin, *Axa Moscova-Teheran în contextul viziunii lui Alexandr Dughin*, in Geopolitica magazine, year 10, issue 46 (2/2012), Top Form Publishing House, Bucharest, pp. 54-55.

²⁹ In Aleksandr Dughin, quoted title, pp. 101-102

school of geopolitics), which comprises a gigantic continental construction, based on the Paris-Moscow-Berlin block and opposing *another mega-daguo (thalassocratic)*, referred to by the authors as “*the Atlantic Empire*”³⁰.

- *Hybrid mega-daguo* (towards the end of the 21st century, among weakened states and the new global actors, strong ascending *metropolises, independent* from the states, on the territories of entire continents): Moscow-Teheran-Ankara mega-daguo, London-Paris-Berlin mega-daguo, Shanghai Teheran mega-daguo, Mumbai-Calcutta-Dacca-Rangoon-Bangkok mega-daguo etc.

2. Post-Huntington Era (from the Conflict among Mega-daguos, to a World of Dialogue among Mega-daguos)

The paradigm of “dialogue among mega-daguos” proposed in the present paper originates from the paradigm of “*dialogue among civilizations*”, inspired by principle of *cooperation among states* (in the current international Westphalian law). The transcontinental and transoceanic entities to be developed in the 21st century *do not necessarily take the shape of states*, since there is already a *global post-state order*, with transnational or infra-national entities, with an increasingly important role, multiplying the decision-making levels and reducing the decision-making power of the states, at all levels.

As any player entity in the 21st century global system, functioning as a post-state system, the mega-daguos will be equipped with all the instruments, mechanisms and functions required for unified, coherent, legitimate action, *according to the criteria of this new world*. These entities will be engaged in complicated political relationships with both small actors and the other mega-daguos with whom they will have to coexist or which they will have to confront.

a. Starting from the premise of a realistic global world, in which the mega-daguos interact only on the basis of the paradigm of conflict, of clashing, we can say that we will witness a world of tensions, wars, conflicts among entities, which are not necessarily organized into concrete civilizational areas, well delimited and rival, searching for regional or global supremacy. The mega-daguos can embody both *a single civilization* (in which case it attempts to *impose its type of civilization* in the continental or transoceanic areas *which it virtually controls*, creating peripheral worlds shaped according to the values of its civilization) or, in the second scenario, unlike other civilizations, they can *integrate several distinct cultures and civilizations*, if they are political entities *with control over several continents or several oceans*. A conflict among the mega-daguos does not necessarily entail only the study of the conflict among

³⁰ See the paper of Vasile Simileanu, *Geopolitica și centre de putere*, Geopolitica Collection, Top Form Publishing House, Bucharest, 2010, pp.287, 336.

civilizations. *The mega-daguos are multi-civilizational entities*, which do not have to be united by the same language, religion, history, common habits or a sense of natural community among the peoples. In a global world in which humanity becomes a great family and the planet Earth is our home, everyone's home, the humanity's home, the mega-daguos *are entities based on somewhat forced, artificial structures, arising from common necessities and interests* in political, military, economic or commercial cooperation, and in regional or continental *investments and projects*, developed on the territory of several states (common projects), rather than emerging from natural associations, based on a history, on a common past, on a shared sense of common destiny. Maybe this very dimension (the artificial nature of these relationships) is one of the vulnerabilities of these colossuses, determining their outcome in a conflict among mega-daguos.

b. If starting from the scenario of a global world characterized by a mature political view, which promotes tolerance, respect, coexistence and a peaceful rise of the mega-daguos (either under the pressure of planetary threats against the entire humanity and sufficiently constant to maintain this status quo – for example, the threat of climatic changes, the frequency of great natural disasters, the need to ensure the protection of human beings at a level as extended as possible – starting from the human right to peace, the right to a peaceful global environment, the right to durable development, the right to durable prosperity, the right to a clean, unpolluted, durable environment, the right to durable cities), we discuss the functioning of mega-daguos *based on the paradigm of dialogue, of cooperation among them*.

Thus, in this scenario, *the principle of cooperation among the mega-daguos* in a global world that faces planetary threats and challenges, regarding the humankind, biosphere, planet Earth, not only a specific state or community, would represent *the mandatory legal basis* (sanctioned in *the global documents*, signed and assumed by all the representatives of the mega-daguos).

3. A Charter of Peaceful Coexistence among the Mega-daguos. UN Reformation to Reflect this Reality. New Institutions and Norms, New Global Regimes Able to Regulate the Activity of the Mega-daguos, for a Peaceful Post-State World

In this hypothesis, we consider *a global world* (post-Westphalian, post-state), in which the nations have decided to unite into transcontinental or transoceanic political superstructures.

Therefore, the 21st century global order will entail *an improvement in the current international (inter-state) law and the creation and development of a global law (of certain global legal regimes, such as the human rights; the rights and obligations of the states – as components of the mega-daguos; the planetary*

rights and responsibilities of the mega-daguos; a legal relationship among the non-state actors such as transnational companies and mega-daguos), in a world characterized by *the expansion of the durable development paradigm*, up to the level at which it has a universal legal status mandatory for all the actors.

The global environmental law (also including *the set of rights of the planet Earth*, which has to protect itself *through its special proxies*, in the relationship with the mega-daguos, as well as with the transnational companies, *against the policies, strategies, measures* with destructive impact or causing degradation and pollution, occurred as a result of the fact that the mega-daguos and transnational companies fail to observe the universal guidelines and principles of durable development), *the global law of metropolises* (as a distinct type of international law, in which non-state actors such as *cities, metropolises and megalopolises* begin to develop legal and political relationships among themselves, directly, without the involvement of the states, everywhere on the globe), *the global law of mega-daguos* (which acts as international law) and *the global commercial law* (private law, legal commercial relationships among the mega-daguos and the transnational companies or among the mega-daguos) are only *some of the fields of law* to operate in a 21st century global world separated from the current Westphalian paradigm.

It is clear that, unlike transnational companies, mega-daguos cannot exist in the conditions of international law and in the context of the principles applying to the current Westphalian world, although in process of globalization. Mega-daguos are however entities specific to and dominating a 21st century that has reached the peak of globalization (not construed as a process of political domination exercised by one power at world level, but *as an objective phenomenon which allowed the world to overcome the Westphalian stage*).

In this world dominated by the actions, principles and interests of the mega-daguos, it is necessary to start the configuration of global political-legal regimes for the structuring of the global world with *global legal documents* with a value similar to that of today's UN Charter, the Declarations regarding the rights and obligations of the states, the principles of cooperation among states etc.

One of the underlying legal documents which, in our opinion, should create order in the world of these colossuses could be *a Charter of Peaceful Coexistence adopted by the mega-daguos, in the sense of concretely applying the paradigm of "dialogue among mega-daguos"*. As said before, this paradigm *finds its roots in the current paradigm of "dialogue among civilizations"*; however, we must not mistake the civilizations for multi-civilizational and transcontinental entities, i.e. mega-daguos.

Such a Charter should define:

- The principle of equality of rights and obligations for the mega-daguos, in the global legal order.

- The principle of promoting and observing the human rights, for all the mega-daguos, as well as the obligation *to observe the decisions made by global institutions* regarding the protection of the human being, in relation to the mega-daguos and any other entity.
- The principle of development of internal order for each mega-daguo, based on observing the human rights, the human freedom and dignity (*the human being as a universal citizen, with globally acknowledged rights*, guaranteed by both the global institutions and by all the mega-daguos).
- The principle of mutually beneficial and peaceful cooperation (not for arming purposes and for the endangerment of the global political order) among the mega-daguos (“win-win cooperation”).
- The principle of peaceful ascension of the mega-daguos.
- The principle of mega-daguos contributions to the creation of transcontinental and transoceanic blocks of prosperity.
- The principle of mega-daguos contributions to the creation of a peaceful, safe global environment.
- The principle of mutual trust among the mega-daguos and *pacta sunt servanda*.
- The principle of using global institutions and regimes to promote the economic and social progress of the peoples, in order to maintain global peace and security.
- The principle of mega-daguos contributions to the creation of a global order of justice, tolerance, prosperity, economic safety of the peoples and human beings.
- The principle of peaceful settlement of situations which can cause tensions and of avoiding wars.
- The principle of durable development, observed at the level of internal order within each mega-daguo, in the relationships among the mega-daguos, as well as at global level, with the mega-daguos maintaining relations in good faith with *the global institutions* in charge with *verifying if* the legal obligations regarding durable development are fulfilled and with *penalizing* the mega-daguos which breach the treaties and principles of durable development, at global level, at the level of relations among the mega-daguos, as well as within their internal order.
- The principle according to which, in its actions and policies, each mega-daguo observes and promotes the rights of the planet Earth, the preservation and passing on to future generations of a healthy, clean environment, with sufficient resources to ensure the prosperity of future generations.
- The principle of building environmentally-friendly, post-consumerist societies, based on a limited exploitation of renewable resources, on a momentum of technology, on waste recycling industries and on eliminating the waste of resources.

- The principle of global penalization of the aggressor.
- The principle according to which arming is discouraged.
- The principle of observing and preserving the areas included in the heritage of the humanity and of the global public goods.
- The principle according to which the mega-daguos respect the portions of seas and world oceans, which are legally considered „free seas”.
- The principle of peacefully using space and the celestial bodies.
- The principle of peaceful contribution to good global governing.
- The principle of good neighbour relations among the mega-daguos and
- The principle of encouraging the construction of eco-metropolises.
- The principle of global liability for encouraging and sponsoring global terrorism.
- The principle of peaceful coexistence among the mega-daguo, and
- The principle of non-intervention in the internal order of another mega-daguo.

It is debatable whether we can discuss key-concepts for the Westphalian world, such as sovereignty or nation, in the 21st century. These concepts were also the legal creation, the result of a specific political view, which have led to the creation of an international order that focuses on the state-national political entity.

We will have to wait and see whether the global world dominated by the mega-daguos will be structured in a manner similar to the Westphalian order, around the idea of sovereignty and nation (in which case we can discuss about *sovereignties of the mega-daguos*, a world of certain transcontinental and transoceanic mega-entities with the same sovereignty as the states today, *a world of mega-nations*, as mega-communities living on the territory of several continents or different oceanic spaces, included however in the same political entity).

In the first case, if the mega-daguos were sovereign entities, it would be possible to introduce *the principle of sovereign equality among the mega-daguos* in the Charter of Peaceful Coexistence (which means that the sovereignty of a mega-daguo is a transcontinental and transoceanic sovereignty, assumed by a mega-community of ethnicities and peoples with a common political and legal identity in a global world – that of *citizen of a mega-daguo*, with a set of specific rights and obligations – a transnational identity, as compared to today’s nations and states).

The 21st century global world dominated by mega-daguos would become a world ordered by transnational legal regimes, from the legal and political point of view (as compared to the current states and nations), generating transnational citizenships, transnational institutions and forms of organization, with intervention components and mechanisms on the territory of several continents, oceans and seas and in relation to communities and peoples living within strictly

determined legal and political limits of these mega-daguos. In this case, one can discuss a territorial jurisdiction, an exclusive competence of the mega-daguos over the communities, peoples and individuals within their territorial limits of legal and political control, limits (let's not use the Westphalian concept of "borders") acknowledged on the global political map of the 21st century world, as a post-Westphalian world. Although falling into the category of post-states, *up to a certain level*, the mega-daguos *would turn to certain political concepts of organization specific to the world of states, yet they would apply them to an essentially post-state world*. In this first case, as sovereign entities, *when acting and making decisions, policies and strategies*, the mega-daguos *would not be penalized, controlled by any kind of global institutions*; in this hypothesis, *we are talking about a an atomist world of mega-daguos, autonomous, with no higher authorities generated by the global order*. They, the mega-daguos, would be the only entities generated by the global order, entities which do not follow the decisions of any global authority superior to them.

In the second scenario, the global world would generate not only mega-daguos, *but also global institutions and regimes superior to the level of mega-daguos*, with the ability to control, verify and even penalize them, *in case of failure to comply with the global regimes* (created directly by global institutions, not as a result of the exclusive and sovereign will of the mega-daguos). Thus, it would be a version of *global world organized hierarchically, with a set of global institutions at the top*: a **Global Affairs Administration Council**, a **Court of Justice for Global Affairs**, a **Court for relations among the mega-daguos**, a **Global Decision-making Council**, **High Representatives of the Global Order for the relationship with the Mega-daguos** (*also with the capacity to penalize*, for which reason they are *more important* than simple ambassadors of global institutions with the role to supervise the global impact of actions and decisions made by mega-daguos, attached to the decision-making institutions of each mega-daguos), a **Global Court for the Impact on Nature and the Planet Earth** (with competence not only over the mega-daguos, but also regarding the decisions, strategies of transnational companies), **High Representatives of the Rights of Nature and of the Planet Earth** regarding the effects of economic, migration, political, military actions and decisions on nature and on Earth; a **Global Council of Durable Development etc.**

In both scenarios, we take into consideration *a post-state global world*, i.e. clearly a type of world dominated by *entities completely different from the states or transnational companies* (today's transnational commercial world). It is a post-state world, a world in which institutions are par excellence dedicated to this form of international system such as the UN must reform (in the radical sense mentioned above, turning into authentic global institutions) or disappear in order to make room for global post-state institutions (for example, *the Cooperation Organization of Mega-daguos*).

The purpose of these *global institutions* (drastically reformed or newly created) is to regulate *the new reality, that of a global world dominated by mega-daguos, a world of transcontinental and transoceanic colossuses*, in which states are no longer relevant, a world born out of combining transnational regimes (commercial, economic, political, of regional integration), which have reached the next level (the creation of the global world *de facto*). These new institutions and new legal, political, economic regimes are meant to *order, control and penalize the activity and functioning of mega-daguos*, in order to avoid or minimize as much as possible the fall of the global order into chaos, in an endless clash between these two colossuses, each interested in global supremacy, irrespective of the costs.

The global world can be maintained as a peaceful world only based on the principles of peaceful cooperation among these new entities, with the aid of a set of global documents legally and politically assumed by them, such as the *Charter of peaceful coexistence among the mega-daguos and the Charter of Durable Development of the Global World, the Charter of Rising of Eco-Metropolises, the Treaty to Discourage the Arming of Mega-Daguos or the Pact for Observance of the Human Rights by the Mega-daguos*, as well as other documents based on the set of principles presented by us, as an example.

Conclusions

As seen above, the mega-daguos represent *a special type of post-state actors*, which will act *in a world that has overcome the paradigm of conflict among civilizations* (and which has turned *the principle of peaceful coexistence among mega-daguos* into a fundamental principle for the global regulation of the legal regime directly concerning them). We are talking about a global world of the 21st century, *a post-Westphalian world, in which the great powers have been replaced by transcontinental and transoceanic colossuses, incorporating various civilizations and cultures and being sometimes capable of creating civilizational fusions among them, unimaginable in today's world.*

It is a world of *post-state colossuses*, in which the UN Charter based on the idea of pre-eminences of the sovereign states can no longer cover *these evolutions generated by the new global stages*, by advanced regional integration and civilizational fusions (born even during periods of inter-civilizational confrontation and conflict).

In other worlds, in order to reach a superior stage of a global policy of harmony, of peaceful coexistence among the mega-daguos, an incipient stage of conflict among the mega-daguos must be overcome, for the latter to *understand the value* of a world of peaceful negotiations, of tolerance and dialogue among them. The world of the 21st century can witness the formation of mega-daguos

through war or following civilizational conflicts, or as a result of the need for protection and survival experienced by certain civilizations, under the threat of creation or expansion of certain belligerent mega-daguos. It is important that, during the second evolution stage of the mega-daguos, *the global law be sufficiently consolidated to be able to impose a unitary, limitative legal regulation to all these post-state actors*, represented by what we call ***the Charter of Peaceful Coexistence among the Mega-daguos*** (with common institutions, possibly entailing the creation of a ***Council of Representatives of Mega-daguos***), to protect the human civilization from the perspective of planetary wars.

BIBLIOGRAPHY

- Antonescu, Mădălina Virginia, *The Geopolitics of Regional Groups in the Arab Space at the beginning of 21st century*, in Geopolitica magazine, year 2, issue 9-10/2004, special issue *Incursiune în Islam*, Top Form Publishing House, Bucharest
- Antonescu, Mădălina Virginia, *Noi dimensiuni strategice ale Uniunii Europene la începutul sec. al XXI-lea*, in Geopolitica magazine, year 7, issue 32/2009, Top Form Publishing House, Bucharest
- Brzezinski, Zbigniew, *Marea dilemă. A domina sau a conduce*, translated by Raluca Știreanu, Ed. Scripta, Bucharest, 2005
- ”Chine, Iran, Russie, un nouvel empire mongole?”, Realpolitik.tv, 2 Juin 2013, www.realpolitik.tv/2013, accessed on June 16th 2015.
- Clinton’s Speech on America’s Engagement in the Asia-Pacific, 28 October 2010. Council of Foreign relations, www.cfr.org, accessed on June 15th 2016.
- Clinton, Hillary, *America’s Pacific Century*, October 11, 2011, <http://foreignpolicy.com/2011>, accessed on June 15th 2016.
- Constantin, Ionuț, *Axa Moscova-Teheran în contextul viziunii lui Alexandr Dughin*, in Geopolitica magazine, year 10, issue 46 (2/2012), Top Form Publishing House, Bucharest
- Constantin, Ionuț, *Rusia. Paradigma eurasiatică- între teorie și realități geopolitice*, Geopolitica Collection, Top Form Publishing House, Bucharest, 2014
- Cooper, Robert, *Destrămarea națiunilor. Ordine și haos în secolul XXI*, translated by Sebastian Huluban, Univers Enciclopedic Publishing House, 2007
- Cronin, Patrick M.; M.Baruah, Darshana, *The Modi doctrine for the Indo-Pacific Maritime Region*, December 2nd, 2014, <http://thediplomat.com/2014/12/the-modi-doctrine-for-the-indo-pacific-maritime-region>.
- Dughin, Aleksandr, *Bazele geopoliticii și viitorul geopolitic al Rusiei*, vol.1, translated by Valentina Roșca, Ed. Eurasiatica.ro, Bucharest, 2011
- Dussouy, Gerard, *Eau et espace politique: voie navigable et integration territoriale des grands espaces*, in Geopolitica magazine, year 9, issue 41-41/2011, Bucharest, Top Form Publishing House
- Escobar, Pepe, *À l’Ouest rien de nouveau, on détruit; à l’Est on construit*; Mondialisation.ca, 25 Mars 2015, <http://lucien-pons.over-blog.com/2015>
- Frunzeti, Teodor; Opreșcu, Sebastian, *Lumea marilor puteri (2011-2013)*, Geopolitica Collection, Top Form Publishing House, Bucharest, 2013
- Graziani, Tiberio, *The BRICS and the construction of the multipolar system*, in Geopolitica magazine, issue 44-45 (1/2012), year 10, Top Form Publishing House, Bucharest

- Hadhri, Mohieddine, *Euro-Mediterranean trade. The Great Arab Free Trade Area and the Perspectives of South-South integration in Mediterranean Zone*, Round Table March 29th2001, Euro-Mediterranean Forum of Economic Institute. Quoted in Mădălina Virginia Antonescu, quoted title, p. 91.
- Iancu, Andreea Alexandra, *Building the cooperation between Africa and the European Union*, in *Geopolitica* magazine, issue 35/2010, year 8, Top Form Publishing House, Bucharest
- Karnad, Bharat, *India's strategic diffidence*, in anthology *What Does India Think?*, ed. by François Godement, ECFR, Robert Bosch Stiftung ECFR, November 2015, UK, www.ecfr.eu/page, accessed on February 8th 2016.
- Khanna, Paragh, *Lumea a Doua. Imperii și influență în noua ordine globală*, translated by Doris Mironescu, Polirom Publishing House, Iași, 2008
- Rajendram, Danielle, *From "Look East" to "Act East" - India shifts focus*, www.dw.com, accessed on April 15th 2016.
- Raman, Sunil, www.firstpost.com/india/pm-modis-foreign-policy-breaking-new-grounds-is-the-current-indian-media-coverage-enough-2490802.html, November 1st, 2015, accessed on February 8th 2016.
- Remarks by National Security Adviser Donilon: The United States and the Asia-Pacific in 2013*, March 11, 2013, Council on Foreign Relations, www.cfr.org/asia-and-pacific/remarks, accessed on June 15th 2016
- Sajjanhar, Ashok, *Modi gets an A plus for his handling of foreign policy in 2015*, 1 January 2016, www.dailymail.co.uk/indiahome/indianews/article-3381352, accessed on February 8th 2016.
- Sellier, Jean, *Atlasul popoarelor din Asia Meridională și Răsăriteană*, translated by Irina de Hillerin and Magda Stan, Niculescu Publishing House, Bucharest, 2006
- Simileanu, Vasile, *Geopolitica și centre de putere*, Geopolitica Collection, Top Form Publishing House, Bucharest, 2010
- Snyder, Michael, *Vladimir Putin's Vision of a Socialist European Free Trade Zone that Stretches From the Atlantic to the Pacific. End of the American Dream*, November 29, 2010, <http://endoftheamericandream.com>, accessed on July 11th 2016
- State Duma Speaker: We need a Greater Europe from Lisbon to Vladivostok*", in PolitRussia, June 16, 2016, translated by J. Arnoldski, www.fort-russ.com/2016/06/state-duma-speaker-we-need-greater.html, accessed on July 11th 2016
- Sukumar, Arun Mohan, *A shift from style to substance. A data driven analysis of Mr. Modi's foreign policy interventions in his second year in office indicates no sharp disjunctures from the stated views of previous governments*, December 15th, 2015, www.thehindu.com/opinion/op-ed, accessed on February 8th 2016
- The United States and the Asia-Pacific Region: Security Strategy for the Obama Administration*, February 2009, www.cnas.org/files/document.
- Timofeev, Ivan, *From Lisbon to Vladivostok' how the notion of a Greater Europe is at risk*, December 12, 2014, special to RBTH, <https://rbth.com/opinion>, accessed on July 11th 2016.
- Tewari, Manish, *India's strategic opportunities*, in anthology *What Does India Think?*, ed. by François Godement, ECFR, Robert Bosch Stiftung ECFR, November 2015, UK, www.ecfr.eu/page, accessed on February 8th 2016.
- US-India Joint Strategic Vision for the Asia-Pacific and Indian Ocean Region*, White House, January 25, 2015, <http://foreignpolicynews.org/2015/01/25/u-s-india-joint-strategic-vision-asia-pacific-indian-ocean-region>, accessed on March 7th 2016.

INTELECTUALI TRANSILVĂNENI, MOLDOVENI ȘI „AURELIENI” DESPRE ROMÂNII DIN BALCANI (ANII '30-'40 AI SECOLULUI AL XIX-LEA)

Stoica LASCU*

Rezumat. Studiul examinează scrieri ale unor intelectuali români din Transilvania, Țara Românească și Moldova, din anii '30-'40 ai secolului al XIX-lea referitoare la vlahii din Balcani; de asemenea, se arată primele referiri în presă română („Albina românească”, „Gazeta Transilvaniei”, „Organul luminării”, „Universul”), în care sunt pomeniți aceștia. Eftimie Murgu, Emanoil Gojdu, Mihail Kogălniceanu relevă originea comună a urmașilor din nordul și sudul Dunării ai Romanității Răsăritene; iar „macedoneanul sau aurelianul” Dimitrie Cosacovici, aromân originar din Pind, stabilit la București (membru-fondator al Academiei Române) „personifică ideea românismului dela Pind”.

Cuvinte-cheie: intelectuali, Aromâni, români balcanici, Eftimie Murgu, Mihail Kogălniceanu, Emanoil Gojdu, Dimitrie Cosacovici.

Sub influența benefică a Școlii Ardelene – mai multe lucrări tipărite de către românii transilvăneni, din cuprinsul cărora “de asemenea reiese convingerea că daco- și macedo-românii sunt părțile aceluiași trup național”¹, ori rămase în manuscris până în astăzi², se vor face ecoul semnalării aromânilor, după cum în

---

* Prof. univ. dr., Universitatea „Ovidius” din Constanța (Facultatea de Istorie și Științe Politice).

¹ Gheorghe Tulbure, *Coloniile macedo-române din Ungaria și tinerețea metropolitului Șaguna*, în „Luceafărul”, VIII, nr. 5, 1909, p. 103; referire la *Kurzgefaste Geschichte der Wlachischen Nation in Dacien und Macedonien*. Vom Georg Montan [Scurtă istorie a națiunii române în Dacia și Macedonia] (42 pp.), apărută la Viena în 1819; este vorba despre „Gregoriu” Montan, „învățător la Școala românească din Pesta” – cum apare în Testamentul corifeului Școlii Ardelene – Petru Maior, *Scrisori și documente inedite*. Ediție îngrijită, prefață, note și indici de Nicolae Albu, Editura pentru Literatură, București, 1968, p. 133.

² Cum este *Dicționarul în cinci limbi (hellenisch, griechisch, romanisch, deutsch und ungarisch)* al aromânului (din Moscopole) Nicolae Ianovici, realizat, în 1821, în capitala Ungariei; pe lângă motivele practice, autorul „a mai avut unul mai înalt: să arate românilor de peste Dunăre că limba lor maternă – aromâna – este «fiica curată a limbii latine deformată oarecum din pricina amestecului cu alte neamuri» și că «românii din lăuntrul și din afara Dunării sunt într-adevăr coloniști din Roma și prin acest lucru însuși adică români, adică latini și nu vlahi sau macedovlahi, după cum câțiva dintr-ai noștri au îndrăznit să ne numească»” – *apud* Victor Papacostea, *Civilizație românească și civilizație balcanică*. Studii istorice. Ediție îngrijită și note de Cornelia Papacostea-Danielopolu. Studiu introductiv de Nicolae-Șerban Tanașoca, Editura Eminescu

Principate încep să se manifeste în anii '20-'30 ai veacului al XIX-lea preocupări ce vor deveni tot mai temeinice și sistematice privind soarta, istoria și viitorul ramurii balcanice a românismului, așa cum vom vedea mai departe.

În ordinea cronologică a expunerii noastre însă – criteriu pe care ni l-am impus ca atare –, este de relevat cumulul de cunoștințe istorice asupra românilor sud-dunăreni datorat marelui patriot român și revoluționar pașoptist *Eftimie Murgu* (1805-1870).

Deși nu avea decât 25 de ani când a tipărit *Widerlegung oder Abhandlung* [Combaterea disertației lui Sava Tököly]³, Eftimie Murgu „dă dovadă de o mare erudiție prin cunoașterea istoricilor care s-a ocupat de Dacia și de poporul român de la început până în timpul lui”⁴, apelul său la folosirea unui spirit critic, de natură științifică, fiind din sorgintea învățaților Școlii Ardelene, într-o epocă dominată, totuși, de elemente romantice în reconstituirea și scrierea istoriei: „astăzi noi nu ne mai simțim nevoiți să ne refugiem la acestea (la legende – n.n.) având convingerea că în istorie, doar adevărul și nicidecum poeziile, cu atât mai puțin legendele pot avea puterea unui argument fundamental”⁵. Având scopul de „a adevări originea romană a limbii române [care] este o limbă neîndoios romană în ce privește structura și caracterul ei”⁶, avocatul și profesorul bănățean, simbol al națiunii române, avea să includă – în tradiția deja a școlii latiniste – și pe

---

(Colecția *Biblioteca de filozofie a culturii românești*), București, 1983, p. 409; studiul *Pentaglosarul lui Nicolae Ianovici* a fost publicat în 1939).

³ Numele preopinentei era Sava Techelia (1762-1842), care, fiind originar din comuna românească Pecica, cunoștea limba română; a fost judecător și, apoi, consilier regal – Eftimie Murgu, *Scrieri*. Ediție îngrijită cu o introducere și note de I.D. Suciu, Editura pentru Literatură, București, 1969, p. 17; *Prefață*, nota 3; titlul original este WIDERLEGUNG oder ABHANDLUNG welche unter dem Titel vorkömmt: ERWEIS, DASS DIE WALLACHEN NICHT RÖMISCHER ABKUNFT SIND, UND DIESS NICHT AUS IHRER ITALIENISCH-SLAVISCHEN SPRACHE FOLGT. MIT MEHREREN GRÜNDE VERMEHRT, UND IN DIE WALLACHISCHE SPRACHE ÜBERSETZT DURCH S.T. in Ofen 1827 und BEWEIS DASS DIE WALLACHEN DER RÖMER UNBEZWEIFELTE NACHKÖMMLINGE SIND; WOZU MEHRERE ZWECKMÄSSIGE KURZE ABHANDLUNGEN; EINDLICH EINE ANMERKUNG ÜBER DIE IN DEM ANHANGE VORKOMMENDE ANTIKRITIK DESSELBEN S.T. BEYGEFÜGT WERDEN. VERFASST Von E. MURGU, OFEN, GEDRUCKT MIT KÖNIGL. UNG. UNIVERSITÄTS-SCHRIFTEN, 1830, respectiv – COMBATAREA DISERTAȚIEI apărută sub titlul DOVADĂ CĂ ROMÂNII NU SUNT DE OBĂRȘIE ROMANĂ ȘI CĂ ACEST LUCRU NU REIESE DIN LIMBA LOR ITALIANO-SLAVĂ. COMPLETATĂ CU MAI MULTE ARGUMENTĂRI ȘI TRADUSĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ DE S. T., B u d a, 1827 și DOVADA CĂ ROMÂNII SUNT URMAȘII DE NECONTESTAT AI ROMANILOR; ÎN CARE SCOP SE ADAUGĂ CÂTEVA DISERTAȚII ADECVATE. În fine OBSERVAȚIE PRIVIND ANTICRITICA ACELUIAȘI S.T., CUPRINSĂ ÎN ANEXĂ. REDACTAT de E. MURGU, B U D A, IMPRIMAT CU TIPARUL PUBLICAȚIILOR UNIVERSITARE REGALE UNGARE, 1830).

⁴ I.D. Suciu, *Prefață*, în *Ibidem*, p. 73.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, p. 76.

românii sud-dunăreni ca parte integrantă a poporului român. El o spune răspicat, spre știința răuvoitorului preopinent maghiar: „Dar pentru a putea explica cum a dispărut o națiune, trebuie observat, dacă aceasta a constituit un factor important din punct de vedere al numărului indivizilor ei, dacă membrii ei erau strâns uniți sau dacă trăiau răsfirați. Românii au fost numeroși, și cu toate că au fost expuși rând pe rând unor împrejurări triste, *au rămas în trainică legătură națională*, puțini dintre ei se găesc răzlețiți, *cea mai mare parte trăiesc în strânsă vecinătate* și nu le place să se despartă între ei; astfel este cazul în Banat, Transilvania, Valahia, Moldova, *Macedonia* (toate subl. referitoare la acest text ne aparțin – n.n.)”⁷.

Cu o acribie filologică și istorică ce nu lasă a se întrevedea că el era prin formație jurist – și era, în plus, foarte tânăr –, Eftimei Murgu demontează, pas cu pas, afirmațiile atât lipsitului de imparțialitate Tököly⁸. Astfel, combătând una din greșelile inițiale ale acestuia – care deducea originea românilor din cuvântul slav „vlah”, pe când românii nu se numeau între ei „valahi”, ci „români” –, Murgu concluzionează că „a voi să discuți originea unei națiuni, pornind de la o simplă denumire slavă este, desigur, mai mult decât incorect”⁹, adăugând: „dar națiunea nu este atât de schimbătoare ca denumirea țării. Acela care posedă noțiunea adevărată a națiunii, va recunoaște cu ușurință cât este de ridicol să contești adevărata origine a popoarelor, datorită denumirilor atât de mirifice și de schimbătoare ale țărilor, împotriva experienței, împotriva purei rațiuni”¹⁰.

Discuția în jurul apelativului „vlah” este și contextul în care Eftimie Murgu comentează – și el – cunoscutul pasaj al Annei Comnena în care aceasta, „cu siguranță pentru a nu tăcea”, ar fi relevat caracterul de nomad al „numiților valahi”; el explicitează că „popoare nomade sunt acelea care nu au reședință stabilă, ci călătoresc tot timpul”, întrebând – ca și predecesorii săi transilvăneni –, pe bună dreptate: „dar poate fi afirmat acest lucru despre valahii sau românii din *Haemus*, care deja de timpuriu au locuit neîntrerupt în părțile acestea, și mai locuiesc și astăzi acolo? Și dacă toate popoarele care practică creșterea vitelor sunt considerate nomade, atunci – *pune el la punct pe Tököly* – nu se cunoaște sensul adevărat al acestui cuvânt”¹¹. Cu alt prilej, îl atenționează pe S.T. (cum apare peste tot designat numele răuvoitorului maghiar cu pricina) să citească „cu atenție” izvorul bizantin la care face apel, caz în care „ar fi putut pricepe cu ușurință ce trebuie înțeles”, respectiv „cum că acei daci, *cărora locuitorii Pindului le seamănă din cale afară, erau romani*, lucru pe care l-am remarcat puțin mai

⁷ Eftimie Murgu, *op. cit.*, p. 246.

⁸ Stoica Lasca, *Romanitatea balcanică în conștiința societății românești până la Primul Război Mondial*, Editura România de la Mare, Constanța, 2013, pp. 51-57, 88-92.

⁹ *Apud* – I.D. Suci, *op. cit.*, p. 74.

¹⁰ Eftimie Murgu, *op. cit.*, p. 170.

¹¹ *Ibidem*, p. 167.

înainte”¹². Demontând, mai apoi, șubrezenia „argumentelor” tőkolyiste – în strădania de a demonstra originea și caracterul slav al limbii române, prin relevarea folosirii limbii slave în biserică de către români –, Murgu introduce în ecuația demonstrației sale și specificități ale existenței românilor sud-dunăreni, a căror stare culturală o cunoștea, cum reiese clar din spusele sale: „Aceași soartă i-a lovit și pe românii locuind dincolo, în fosta Moesie, care de asemenea, din intenție cunoscută, *prin vicleșug grecesc* au fost nu numai privați de scrierea lor romană, dar, după ce s-a introdus limba greacă în biserică, au fost nevoiți să accepte litere grecești. Deși acest lucru s-a petrecut mai devreme (și anume în secolul al XI-lea) decât la românii din partea aceasta, *totuși ei mai orbecăiesc prin întunerice și mai tolerează limba greacă în biserica lor. Singuri românii aurelieni din Pesta s-au ridicat deasupra prejudecăților către lumină*, și care, după ce și-au recunoscut dreptul lor, au insistat, *și nu fără succes*, asupra folosirii limbii române în biserica lor”¹³.

Așadar, după cum se vede, Eftimie Murgu este în cunoștință de eforturile „intelligenței” aromâne din capitala ungară – unde apare, de altminteri, în 1830, și lucrarea sa –, spre impunerea limbii ei materne ca idiom recunoscut, și apreciază ca atare această realitate, recomandând-o spre urmare și altor români: „Fie ca toți ceilalți să urmeze acest exemplu lăudabil, să se gândească în mod mai serios la originea și la starea lor actuală – atunci nu s-ar mai chinui cu prejudecăți primejdioase, nu s-ar mai lăsa așa de ușor înșelați de vicleșugul multora!”¹⁴.

Nu mai puțin interesante sunt și conotațiile sale asupra designațiilor pe care „disertantul” le aplică denumirilor „cu totul proaspete ale românilor și a limbii lor, *anume țințari și cuțovlahi*. Asupra acestora se găsesc diferite păreri, pe care le neglijez – *zice, autoritar, Murgu*; numai să se știe – *precizează, totuși, și el* –, că *amândouă nu sunt decât porecle de ocară*¹⁵, care au fost adăugate aurelienilor în parte de sârbi, în parte de greci, însă pe ascuns”¹⁶. Susținându-și argumentația, urmând lucrarea mai veche a lui Gheorgeh C. Roja – pe care o și menționează ca atare –, Murgu preia, cum vedem, aproape *ad-litteram*, frazele acestuia: „Și în ciuda faptului că aceste denumiri nu apar la nici un scriitor grec, și

¹² *Ibidem*, p. 171.

¹³ *Ibidem*, pp. 197-198.

¹⁴ *Ibidem*, p. 198.

¹⁵ Cu toate acestea, cel din urmă termen s-a încetățenit în literatură memorialistică, în publicistică, în limbajul diplomaților din deceniile ce vor urma (chiar și în textul Tratatului de Pace de la București, din 28 iulie/10 august 1913, este acceptat, din păcate, de către parte română); oricum, el este, în percepția contemporanilor imparțiali, un sinonim al termenului de români: a se vedea, în acest sens, recent – Stoica Lascu (coord.), Marian Zidaru, George Lascu, *Românii balcanici (aromânii și meglenoromânii) în Arhivele Naționale Britanice (1850-1950)* (Societatea de Cultură Macedo-Română), Editura Etnologică, București, 2016 /L+246 pp.; facsim., il./.

¹⁶ Eftimie Murgu, *op. cit.*, p. 252 (în traducerea de față, *Cinczari* este echivalat, impropriu, prin „țânțari”).

că, astăzi încă, sunt considerate drept porecle de ocară, disertantul a îndrăznit totuși să le menționeze drept nume proprii. Același lucru trebuie remarcat – *adaugă Murgu* – și despre caravlahi, denumire cu care au fost luați peste picior dacoromanii de către unii sârbi, nu însă de către slavi. Totuși, îmi permit să-l rog pe *domnul disertant, să-și rețină ura națională în alte limite, să considere drept sfinte regulile modestiei*, și să înceteze pe cât posibil cu insultele prin zeflemisire, care lovesc într-o națiune cu mult mai însemnată decât este cea sârbească”¹⁷.

În suita remarcilor – cu o tentă polemică atât de viguroasă, cum vedem, necesară datorită demersului său întru apărarea limbii și neamului său românesc – impuse spre combaterea cărțului lui S.T., Eftimie Murgu întreprinde lungi, și dese, digresiuni având ca obiect idiomul și realitățile mai îndepărtate sau contemporane circumscrise românilor sud-dunăreni. Astfel, el arată că „*acești vlahi* nici nu știu, cu excepția învățaților, că ei sunt numiți de către slavi *vlassi*, căci ei se intitulează cu toții, fără excepție, *români*, respectiv romani. Ei vorbesc limba romană și anume *în unele regiuni cu mult mai curat decât românii din partea aceasta*. De altfel, cu privire la obiceiurile și datinile lor, ei nu se deosebesc de loc de românii Daciei, *într-un cuvânt, ei sunt unul și același popor cu ceilalți români*, ca atare se poate considera, în privința acestora, ceea ce s-a mai spus în general despre națiunea română”¹⁸.

O afirmație atât de clară și explicită privind identitatea etnică a românilor nord și sud-dunăreni – nu am mai întâlnit până acum, deși ea fusese demonstrată încă de către corifeii Școlii Ardelene. Eftimie Murgu o reiterează în chip concluzional, fără drept de apel, într-o lucrare polemică al cărui răsunset nu s-a regăsit, din păcate, în literatura istorică și publicistica românească în deceniile ce vor urma; de vor fi cunoscut această *Dovadă că românii sunt urmașii de necontestat ai romanilor* (cum se completează foaia de titlu a lucrării din 1830), fără îndoială că intelectualii români de la nord de Dunăre, ca și cei din sud, o vor fi menționat-o ca atare.

Aceasta, cu atât mai mult cu cât Murgu aduce prețioase informații din planul realității imediate, în ceea ce-i privește pe aromânii contemporani cu el, cu observații și accente dintre cele mai interesante; astfel, el are o apreciere nuanțată, pornind de la o realitate cunoscută în mod direct – aceea a situației comunității aromâne din Budapesta –, asupra caracteristicilor de ansamblu a neamului românesc, extrapolând concluzii ca atare: „Trebuie amintit aici că în aprecierea identității menționaților români (sud-dunăreni – n.n.) *nu se pot lua ca normă numai românii aurelieni locuind în Ungaria*, căci aceștia sunt în marea lor majoritate comercianți, care atât în Macedonia cât și în Ungaria, învață limba greacă ca fiind indispensabilă comerțului, *chiar în neglijarea celei proprii*. Acești români care folosesc neogreaca *spre falsificarea limbei proprii, în Macedonia și*

¹⁷ *Ibidem*, pp. 252-253.

¹⁸ *Ibidem*, p. 315.

Grecia, prin folosința inevitabilă, iar în alte părți printr-o pretinsă necesitate și prejudecată, nu pot desigur să ofere vreun obiect de comparație; și admit întru totul că acest dialect curent la comercianți (anume aurelian) ar fi deosebit de cel dacoromân prin câteva cuvinte grecești, dar în acest caz – avertizează profundul analist care este tânărul român bănățean – ar fi fost nevoie ca S.T. să-și extindă spiritul cercetător dincolo de granițele Ungariei, să arunce o privire către Macedonia unde românii, departe de greci, nici nu știu, nici nu aud în viața obișnuită, mai multă grecească în afară de Κύριε ἐλέησο și liturghie, vorbind numai românește. S-ar pune întrebarea dacă menționații români s-ar considera tot atât de greci ca și comerciantul român? Fiecare vorbește mult mai ușor și folosește (dacă exceptăm chestiunile bisericești) rar cuvinte grecești. Ca atare motivul falsificării limbii române la comercianți și acei învățați, este firesc; negustorul care devine stăpân pe limba greacă, dincolo, între greci – explică pe larg Murgu întreaga logică și motivație a «falsificării» idiomului românesc sud-dunărean –, își uită de acum limba maternă în cea mai mare parte, și de aici se întâmplă că în vorbire se amestecă multe cuvinte grecești, din ignoranță sau și din imprudență, cuvinte care sunt cu totul necunoscute vulgului. Limba mutilată care există chiar între negustori și învățați, întrucât aceștia nu stăpânesc în marea lor majoritate limba maternă, în schimb cunosc cu toții pe cea grecească. Același lucru – extinde aria informațională Murgu, extrem de prețioasă istoricește vorbind, puțin, sau deloc, relevantă în lucrări de specialitate sau publicistică – trebuie constatat în special despre învățații românilor de dincolo. Ei depun întreaga știință în cunoașterea limbii elenice și a limbii neogrecești – atestă o realitate Eftimie Murgu, nu fără malițiozitate transparentă în continuare. Pentru a-și însuși cu atât mai sigur pretinsa înțelepciune, ei se deplasează în Grecia sau cel puțin în orașe grecești, unde cam uită limba maternă în timpul studiului”¹⁹.

Aminteam mai înainte de excerptarea unor informații – și comentarii – de către Eftimie Murgu din *Untersuchungen über die Romanier oder sogenannten Wlachen welche jenseits der Donau wohnen*, cartea lui Gheorghe C. Roja din 1808; atacată și incriminată, în repetate rânduri de către S.T., lucrarea este, firește, apărută de către Murgu, cu argumentele bunului simț, al profesionalistului și decenței cercetătorului onest – atribute ce-i lipsesc, o spune direct el, criticului maghiar. Căutând, totuși, a nu coborî nivelul conotațiilor sale – serioase și argumentate științific – la cel al lui S.T., avocatul bănățean îi developează, într-o fină persiflare, lipsa de seriozitate profesională, amatorismul dovedit; punerea la punct este fără dubii: „La p. 150, S.T. îl ceartă grozav pe domnul Roja că ar fi atribuit lui Acropolit câteva vorbe care nu ar putea fi găsite la acesta. Anume spune el că Roja ar scrie la p. 104 cum că Acropolit ar scrie că Petru și Ioan ar fi regi romani. Eu am citit amintita cărțuție a domnului Roja, însă nu am găsit aceste cuvinte, căci cuvintele domnului Roja sunt: «acești eliberatori (anume Petru și

¹⁹ *Ibidem*, pp. 316-317.

Asan) au deveni primii regi ai românilor, fondatorul statului român fiind Asan». Ca atare cuvintele citate de S.T. sunt rediate doar în mod arbitrar. Recunosc că ar fi puțin cam nerușinat să pui în gura scriitorilor de istorie cuvinte pe care ei nu le-au pronunțat; *dar și S.T. trebuie să recunoască că e și mai nerușinat să acuze pe alții de fals datorită imprudenței tale*. Este adevărat că domnul Roja înțelege prin statul român unul roman, însă nu îl specifică anume.

Căci el spune la p. 100 – *il învață tânărul Murgu pe S.T. cum ar fi trebuit să folosească un text editat* –, că în acest sens va folosi mai mulți autori bizantini, printre care și pe *Acropolit*, însă nu specifică nicăieri că ar dori să traducă pe unul sau altul cuvânt cu cuvânt; atunci ar fi fost necesar pentru S.T. să parcurgă menționata carte a domnului v. Roja, *să analizeze și să judece, înainte de a-și începe combaterea sa*. Domnul Roja a dovedit-o doar cu prisosință că numele de „vlah” ar fi necaracteristic acestei națiuni, spunând anume, că el va abandona pe acesta neautentic, folosind pentru acest motiv pe cel caracteristic de români; el a făcut-o pretutindeni, prin urmare și în citarea lui *Acropolit*, fără ca să ne fie permis a-l acuza aci pe acesta de fals. Admit că *Acropolit* să nu-i numească romani, și *Nicetas* îi numește blachi, alții moesi, *care nume sunt neautentice*, putând fi de aceea pe drept cuvânt abandonate.

La p. 152, *disertantul visează* cum că domnul Roja ar fi afirmat că bulgarii au vorbit latinește, căci menționata cercetare tratează despre români și nicidecum despre bulgari, ca atare autorul se putea preocupa prea puțin de bulgari, și de asemenea, în toată lucrarea, nu este nicăieri de găsit exprimarea inventată de S.T.²⁰

Nu sunt singurele paragrafe ale *Combaterii disertației* care „urmărește adevărul”²¹, în timp ce pentru S.T. e simplu „să nu spună numai, ci să dovedească și prin documente”²² – în care Murgu este silit să dovedească netemeinicia așa-zisei critici făcute de S.T. ideilor susținute de Roja, răstălmăcite, trunchiat prezentate, „persecutate” – cum zice Murgu: „Dovada citată de domnul Roja la p. 84, este persecutată *cu tot zelul* de către S.T. În primul rând i se pare suspectă autenticitatea scrisorii lui *Ioniță Caloianul [Kalo Joannes]*, întrucât aceasta deviază de la scrisoarea contemporană; dar era necesar a se lua în considerare neobișnuita deosebire a acelor timpuri – *precizează Eftimie Murgu, care continuă*: Apoi pretinde S.T. că *Ioniță* ar fi fost un slav, care voia să parvină printr-o adăugită origine romană. Însă *Ioniță* era un împărat care își cunoștea națiunea, fiind ca și acesta, cunoscut de către alții; el spune acolo în mod răspicat că el și ai săi sunt urmașii romanilor²³. Este de aceea de presupus, că la timpul acela nu

²⁰ *Ibidem*, pp. 356-357.

²¹ *Ibidem*, p. 352.

²² *Ibidem*.

²³ Alexandru Madgearu, *Asăneștii. Istoria politico-militară a statului dinastiei Asan (1185-1280)* (Institutul pentru Studii Politice și Istorie Militară), Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014

existau îndoieli asupra originii romane a românilor, prin aceea că îndrăzneala ar fi atras mai multă curiozitate, dacă un slav s-ar fi intitulat drept roman, în ciuda notorietății generale, cu atât mai mult cu cât acest fals îl privea pe papă. Este într-adevăr greu de crezut ca un împărat să fi căutat a obține, fără rost, și printr-o înșelătorie bătaoare la ochi, avantajul său; mai probabil este că acesta, *conștient de proveniența sa, a vrut să pună în cunoștință de cauză despre aceasta și pe papă*, lucru care nu era de puțin interes pentru acesta. De asemenea, dacă menționatul împărat nu era roman, atunci nici nu avea vreun motiv să se facă apreciat de papă prin prefăcătorie și înșelăciune – *îi administrează Murgu lui S.T. o probă de intuiție fără de greș în relevarea logică a motivațiilor faptelor trecute*. Căci – *argumentează el în continuare* – unirea religioasă era un mijloc suficient și uman prin care se putea ajunge, fără suspiciuni, la țel. Dacă fiecare monarh care aspira la coroana romană ar fi trebuit să se dea drept roman, atunci și sfântul Ștefan, în ciuda meritelor sale nesfârșite, pentru a avea parte de coroană și-ar fi atârnat sie-și și ungurilor o origine romană. Dar cum s-ar putea crede asta? – *se întreabă, și interoghează, sarcastic, Murgu, pasând balonul în terenul adversarilor, cum s-ar zice...* Ioniță – *își continuă el raționamentul* – nu râvnea poate atât de mult meritul său, *cât la binele națiunii sale prin unirea religioasă*; el a luat chiar măsuri, totuși a fost împiedicat de tulburări interne.

La p. 104 spune domnul Roja, *Asan [=Asanes]* a fost fondatorul statului roman. Și aceasta este în afară de orice bănuială, asta o cred toți acei care cunosc mai bine istoria decât S.T. – *atacă Murgu încă una din scăderile demersului atât de părtinitor al «istoricului» S.T.* Desigur că faptele românilor vor fi căutate în zadar în istoria vechilor romani (ceea ce ar vrea S.T.). Însă ar fi curată prostie să vrei să găsești istoria lui *Asan* în *Iuliu Cesar* sau în *Livius*. Prin această batjocură, lipsită de gust, a vrut S.T. să facă dovada umorului său – *îi concede, în sfârșit, Murgu, o... «calitate» pretinsului istoric maghiar*. Anume el îl batjocorește pe domnul Roja, care îi numește pe valahi români sau romani, întrucât S.T. trăiește cu imaginația demnă de compătimit, cum că i-ar fi prădat cu totul pe români, de naționalitate prin «Dovada» sa, și că i-ar fi transformat în slavi²⁴.

Argumentele de ordin istoric și filologic aduse în sprijinul concepției Școlii Ardelene de către Eftimie Murgu – anume, Petru Maior este citat ca atare în cuprinsul lucrării –, circumstanțiază, cum vedem, existența românilor balcanici, conștientizați în viziunea sa ca aparținând aceluiași neam urmaș al romanității orientale: „Dacă românii de dincolo sunt necunoscuți domnului Thunmann și disertantului, atunci *eu am cu mult mai multe cunoștințe despre aceștia pentru a nu-i semnala ca unul și același popor*”²⁵.

/332 pp./; recent – *The Asanids. The Political and Military History of the Second Bulgarian Empire (1185-1280)*, Brill (*East Central and Eastern Europe in the Middle Ages, 450-1450*, vol. 41), Leiden, Boston, 2016 /384 pp./.

²⁴ Eftimie Murgu, *op. cit.*, pp. 353-356.

²⁵ *Ibidem*, p. 320.

Este o aserțiune de certă însemnătate documentară – din perspectiva demersului nostru investigațional –, ce probează situarea problematicii românismului în preocupările cărturarilor români de la începutul veacului al XIX-lea, cu precădere – cum am văzut până acum – a celor transilvăneni sau de obârșie balcanică, creatori ei înșiși sub influența sau în cadrul curentului latinist al Școlii Ardelene. În 1847-1848, de exemplu, cărturarul transilvănean Timotei Cipariu, socotit de către Titu Maiorescu drept „părintele filologiei române”, publică în „Organul luminării”, la Blaj, o parte din lucrarea *Principie de limbă și de scriptură* (completată, apare și în volum, în 1866), în cuprinsul căreia se regăsesc ample trimiteri la Cavalioti, Roja și Boiagi, precum și aprecieri asupra dialectului „moeso-român”, respectiv „dialectul românilor de peste Dunăre, în Bulgaria, Thracia, Macedonia, Thesalia, Grecia și Albania, unde astăzi mai puțini, iar mai demult, neîndoind, se aflau într-un număr mai mare”²⁶.

În Principatele Dunărene, interesul conștientizat ca atare, tot mai pregnant și sistematic, pentru istoria și starea cultural-națională a românilor sud-dunăreni, va începe să se manifeste în anii '30 ai veacului al XIX-lea – pe măsură ce prima generație de tineri intelectuali moldoveni și munteni (pașoptiștii) se va racorda la ideile europene noi, progresiste și revoluționare, al căror corolar era afirmarea principiului naționalităților; pe măsură ce la București și Iași vor începe să apară primele ziare și reviste²⁷, cu rol atât de important în vehicularea informațiilor, în formarea mentalităților moderne, în modelarea opiniei publice, a influențării și înseși creării acesteia²⁸; pe măsură ce dincoace de Dunăre își vor duce pașii primii

²⁶ *Apud* – Timotei Cipariu, *Opere*, vol. I. Ediție îngrijită de Carmen Gabriela Pamfil. Introducere de Gavril Istrate, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1987, p. 40; cu alt prilej, acest marcant reprezentant al curentului latinist, arată că „în timpurile mai nouă chiar și moeso-românii noștri s-au săturat de scriptura grecească și au recunoscut necesitatea de a scrie și ei cu litere latine”, exemplificând prin „sistemele ortografice” ale lui Roja și Boiagi – *Ibidem*, pp. 149-150).

²⁷ Stoica Lascu, *op. cit.*, pp. 51-64.

²⁸ *Vezi* – Idem, *Românii balcanici în percepția societății din Principate – în prima jumătate a secolului al XIX-lea*, în Sorin Șipoș (coord.), *Etnie. Națiune. Confesiune–pledoarie pentru o cercetare interdisciplinară* (Universitatea din Oradea. Seria Istorie. VIII), Editura Universității, Oradea, 1996, pp. 58-66. De remarcat faptul că lucrarea lui Daniel Philippide, *Istoria României*, apărută la Leipzig, în 1816, în limba greacă, nu a fost cunoscută de către „istoricii români din cea mai mare parte a secolului trecut [al XIX-lea]”, astfel încât ea nu a putut să-i influențeze în receptarea existenței românilor balcanici – Vasile Arvinte, *Român, românesc, România*. Studiu filologic, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983, p. 33; în subcapitolul Οἱ ἑταῖροι τοῦ Ρομαουνιαῖς (*Locuitorii României*), se relatează, pe larg, despre localizarea lor, a obiceiurilor avute: „Sunt foarte numeroși românii răspândiți dincolo de Dunăre, în Bulgaria, Serbia, Macedonia și până în interiorul Thesaliei și Epirului. Totuși, ei sunt în minoritate față cu bulgarii, sârbii și grecii cu care se află amestecați și se numesc pe ei înșiși până astăzi români (subl.n.), în propria lor limbă română în care s-au introdus multe cuvinte, fraze și idiotizme (*Sic!*) de ale popoarelor cu care conlocuiesc” – *apud* Lazăr Duma, *Părerile lui D. Philippide despre românii din Epir și Macedonia*, în „Convorbiri literare”, XLIII, nr. 8, august 1909, p. 889; *vezi*, în context – Dimitrie

aromâni cu o conștiință națională exprimată ca atare, care nu vor dori să se mai numească nici arnăuți, nici greci, ci români²⁹, atrăgând interesul pentru neamul lor, atât al cercurilor conducătoare cât și al opiniei publice; pe măsură ce tânărul stat modern român își va defini o politică proprie, cu articulații strategice tot mai explicite în spectrul mai larg al românismului, al promovării intereselor sale geopolitice și naționale.

Din perspectiva relevării impactului și a receptării situației românilor sud-dunăreni, la începutul epocii moderne, în Principatele Dunărene – este emblematic apelul lui *Emanuil Gojdu* (1802-1870), „cătră străluciții Boeri a țării Românești și a Moldaviei”.

Iată, un român sud-dunărean (membru de vază al comunității aromâne³⁰ din capitala Ungariei, viitor binefăcător³¹ al românilor transilvăneni) care pledează

Daniel Philippide, *Istoria României*. Tomul I. Partea I. Leiopzig, 1816. Traducere, studiu introductiv și note: Olga Cicanci, Editura Pegasus Press (Colecția *Elenismul în România*), București, 2004 /378 pp. + 14 pp. facs./.

²⁹ În amintitul *Pentaglosar*, finalul *Prologului* „alcătuitorului” N. Ianovici este sugestiv în acest sens: „când cel pe nedrept numit vlah, va fi întrebat, ce neam ești? – răspunde: «eu escu ramanu (autorul era originar din grupul fărșeroților din Albania, care utilizează acest termen – n.n.), sau romanu» «eu sunt, spune, român, adică roman». Dar acei care vorbesc latinește sau italienește, nu se numesc pe ei înșiși români, iar singurii noi am păstrat până acum numele de romani” – *apud* Victor Papacostea, *op. cit.*, p. 408.

³⁰ Se pare că bunicul pe linie paternă să fi fost unul dintre aromânii moscopoleni refugiați, la sfârșitul secolului al XVIII-lea, spre părțile ungurești (la Miskolc), apoi așezați în zona Bihorului; tatăl său, Atanasie Popovici Gojdu, se va îndeletnici cu negustoria; pe linie maternă, el se trăgea dintr-o veche familie de români din Bihor – mama sa, Ana, era fiica țaramului înstărit Dimitrie Poinar: „Descendența lui din tată și bunic macedoromân apare destul de clar din dovezile istorice, păstrate până în zilele noastre, înfățișându-l ca pe un vlăstar viguros, răsărit din binecuvântata rădăcină ce a odrăslit și rodul vieții eroice a nemuritorului Mitropolit Andrei Șaguna” – Ioan Lupaș, *Emanuil Gozdsu 1802-1870. Originea și opera sa*, de... membru al Academiei Române. Comunicare făcută în Ședința de la 23 Mai 1940 (Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice. *Seria III. Tomul XXII. Mem. 28 /Extras/*), Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, București, 1940, p. 689; *Nota bene* însă: atât el, cât și înaltul ierarh al ortodocșilor transilvăneni – mitropolitul Andrei Șaguna – nu fac apel, nicăieri și cu nici un prilej, la obârșia lor, semn al unei solide și fără tăgadă identități și conștiințe naționale românești.

³¹ El va profesa avocatura, devenind, în scurt timp, unul dintre cei mai căutați penaliști din capitala Ungariei; câștiga mai toate procesele, pleda strălucit, intervențiile sale (rechizitorii și pledoariile) erau publicate în revistele de specialitate și indicate drept modele studenților de la Drept; el a fost primul care a înlocuit limba latină cu cea maghiară în intentarea acțiunilor consiliilor judecătorești din Pesta și Buda: „Câștiga mereu procese penale, acest fapt i-a permis lui Gojdu să-și realizeze o situație materială foarte bună. Era proprietarul a două mori cu aburi și președintele proprietarilor de mori din capitala Ungariei. În 1832, a cumpărat cu 30.000 de florini casa din Pesta a lui Wilhelm Sebastian, așezată pe str. Király, iar la puțin ani a cumpărat livezi în întindere de 36.015 stâneni pătrați. În 1854 și-a parcelat locul de casă și a construit un șir de magazine, care și astăzi poartă numele “Pasajul Gojdu” (Gozdsu-udvar). Gojdu a fost un om chibzuit și înțelept, cu spirit comercial atavic, a făcut plasamente serioase, preponderent în imobile și cu valori progresive” – *apud* monografia bilingvă – Maria Berényi, *Istoria Fundației Gojdu (1870-1952). A Gozdsu*

întru perpetuarea și cultivarea sentimentelor naționale, de pură esență politică românească, în anul 1829! Nu mai puțin relevabil este și amănuntul că acest apel al avocatului și omului politic de origine aromână din Imperiul Habsburgic a văzut lumina tiparului în prima publicație scrisă în limba română, “Biblioteca românească”, editată la Buda prin, semnificativ, osârdua aromânului Zaharia Carcalechi³²...

Conștient de însemnătatea cultivării limbii naționale, de origine latină a neamului românesc, Em. Gojdu, „jurat a Ungariei la Tabla Krăiască avocat”, deplânge starea culturală și națională neîndestulătoare a românilor, fraze și cuvinte patetice îndemnând pe frații săi munteni și moldoveni la redesteptare națională: „În toate părțile geme sufletul Neamului nostru într'un întunec înfiorătoriu; tristă dormitare sau somn au cutropit naltele românești talente; s'au mai stins oarecând de lume *adoratul* (cu reverință rugatul sau cinstitul) *Neam roman*, și când toți ceilalți credincioși fii ai lui, adecă frâncii, italianii și spanii înfloresc, numai noi, numai noi românii, pre carii Roma în cel mai călduros al său sân ne-au purtat, *carii cei mai de-aproape a Mamei noastre Roma următori suntem, numai noi, zic, să gemem în deseale mărăcini a întunerecului?* (toate subl. ne aparțin – n.n.). Ci numai acum, acum începe groaznica noapte a se despica – înfiorata a oarbei neștiinței întunecime a se răsipi, și cu sburătoare săgeți se arată printre raze lucitoare săpatul mormânt al Neamului. Acolo, acolo în cea groapă, pre carea prin negrijirea cultivării de limbă sa și-au gătit-o, acolo din preună cu limba va putrezii sufletul și estimea Neamului – deacă acum, când se poate, nu se va încunjura lenevirea.

Încă mai o nădejde, mai o încredințare revarsă suptirile sale raze, sub scânteia cea mai din urmă a aceia zace înfricoșătoarea și surpătoarea moarte a

---

Alapítvány Története (1870-1952) (Publicație a Societății culturale a românilor din Budapesta), f.e., Budapesta-Budapest, 1995, p. 9.

³² Fragmente sunt reproduse în – xxx *Școala Ardeleană*, vol. II..., pp. 559-563. Nici acesta (născut la Brașov, mort la București: 1784-1856) nu va face caz de ascendența sa aromânească, dar întreaga sa activitate va fi pusă în slujba idealului iluminist de conștientizare național-culturală a românilor. Din perspectiva relevării latinității acestora, este de crezut – preluând și accentuând supoziția scrupulosului cercetător, profesorul Nicolae Isar, *Principatele Române în epoca Luminilor (1770-1830). Cultura, spiritul critic, geneza ideii naționale*, Editura Universității din București, 1999, p. 136 – că Zaharia Carcalechi este autorul precizării, într-o notă de subsol (nesemnată) la cunoscuta prelegere a lui Simion Marcovici: „Unii s'au îndeletnicit să arate că suntem cu adevărat strănepoți a romanilor; alții iar și-au căznit mintea în tot chipul ca să dovedească că suntem daci: muncă zadarnică; căci limba, numele, năravurile și chiar portul sunt dovadă netăgăduită pentru cea mai proastă și ticăloasă ființă că ne tragem cu adevărat din romani: arate împotrivorii, de se mai află, că dacii vorbeau limba noastră, sau că cincă oră și zece mi de romană au putut să silească pe daci să-și părăsească limba și numele lor ca să îmbrățișeze pe a le vrăjmașilor lor celor mai cruzi și biruințe li se cade” – *Cuvânt ce s'au zis la deschiderea Școalei Naționale din București, în 1827 Sept. 15. de D. Simeon Marcovici, Profesor de Matematică în numita Școală*, în „Biblioteca românească”. Partea III, 1834, p. 31.

Neamului. – Marele voastre suflete, măriților și spre multe puternicilor Boeri, voi vestiților următori a marilor Strămoși Romani, Nobilele voastre cătră Patrie și cătră Nație inimi, de mii de ori arătata și spre facerea de bine aplecata voastră firească simțire, și naționala deosebită iubire – aceasta, aceasta una încă e nădejdea scăpării Neamului de perire. De nu te vei îndura, iubită Nație, spre tine singură, te îngropi însuși prin neascultătoarea ta de rugăciune inimă”³³.

Mândru de originea romană a neamului său, Em. Gojdu pledează prin cuvinte înălțătoare spre susținerea materială de către „luminații boeri” din Principate a actelor culturale ce au menirea ridicării naționale a fraților săi din sudul Carpaților, întregul demers al său stând în relevarea patrioticilor idei susținute de Școala Ardeleană, vehiculate atât de mult și în cercurile comunității aromâne frecventate de el³⁴.

Relevând primejdiile ce stăvilesc afirmarea națională a neamului său, între care nu puține amplificate prin precaritatea mijloacelor materiale existente la dispoziția intelectualilor, Em. Gojdu îndeamnă pe „boerii” din Principate la o mai concretă implicare în susținerea idealului redeșteptării naționale a românilor: „Nu cugetareți generoaselor Suflete, că aceste greotăți vor fi neînvinsse, nu! și numai de vreți vrea, credeți, că nici un Neam au putut face aceasta așa de lesne, ca dulcele Neam Romănesc, pre a căruia polire sau cultivire ușoara țesetură a limbei, asemănarea acestia cu limba latină, sororitatea (*Sic!*) ei cu limbele altor neamuri cultivate, foarte ușoară o fac; ci numai se cere, ca voi, vrednicilor Patrioți Boeri! de după credincioasa cătră dânsa fiasca iubire, să faceți o micuță jertfă, carea dulcei voastre mame adecă Nației din marele averi a da puteți; încă și aceea cu dreptul se pofteste, ca arătându-vă fii mulțemitori Naționalei voastre limbi, cu carea toată lumea vă laudă și vă mărește, să ajutați scrierea și tipărirea cărților în limba Patrioticească, să le cetiți cu bucurie și să le faceți cunoscute dulcei voastre Nație; pre învățații Neamului să-i patroniți, și favorisindu-i să-i scutiți, întinzându-le mână de ajutoriu și dându-le ocașie (prilej), ca plăcutele a sudorilor sale fructuri, să le dea spre folositoare gustare Neamului său.

Așa va înflori Nația noastră – *îi îmbărbătează patriotul român originar din Balcani, cetățean al Imperiului Habsburgic, pe conaționalii săi nededulciți încă la conștientizarea însemnătății cultivării limbii și a simțămintelor naționale* – , așa își va câștiga loc între celelalte Neamuri înfloritoare sau cultivate. Și acuma e timpul cel mai îndemânat, când au dat mângăioasa pace Neamului nostru siguritatea Legilor sau a Privilegiilor, a persoanelor și a averilor: deci nu treceți aceasta cu vederea, nu negrijireți acea bună ocașie, carea spre binele de obște e cu totul la îndemânată, și ca umezitul cu sudorile Neamului Pom mai curând să înflorească, pășiți mai nainte cu inimă dreaptă pe calea cea începută, și veți ajunge la pusul afară spre dobândire scop, adecă la întreaga norocire.

³³ *Apud* – Ioan Lupaș, *op. cit.*, p. 715.

³⁴ *Ibidem*, pp. 694-695.

*Aceasta e cea mai învăpăiată a mea Națională dorire, această cea mai înaltă și mai apăsătoare a vieții noastre simțire și a tuturor cugetare, și de voiu putea ajunge aceasta în cât de mică parte, sau încai în atâta, cât prin descoperirea cugetelor mele acestora să pot în unii Patrioți, mai vârtos în aceii, dela carii nu puțin atârnă viața și înflorirea limbei Naționale, cât de mică înboldire și învăpăiere atâta, și a le deștepta inima spre pornirea cătră fericirea de obște, norocos mă voiu ținea, iară mângăierea mea în lume păreche nu va avea. Pentru că nu este mai mare mângăiere, mai adevărată îndestulare, decât simțirea fericirii și a măririi Neamului*³⁵.

Nu știm care va fi fost ecoul³⁶ acestui atât de vibrant apel în sânul destinatarilor din Moldova și Țara Românească. Este însă de presupus că puțini dintre ei vor fi știut că el era emanat din partea unui „aurelian”, a unui român originar din Balcani, care, fără a-și explicita ca atare obârșia – probă a credinței sale, cultivată în spiritul ideilor latiniste ale Școlii Ardelene, întru unitatea neamului românesc în toate încrengăturile lui –, vădea, cum observăm, patriotice disponibilități, native, de mecenat și o propensiune atât de curată – proprie, în deceniile ce vor urma, multor consângeni – spre ridicarea culturală și națională a întregului neam românesc.

Iată însă că nu vor trece mulți ani – și muntenii și moldovenii vor începe să intre în contact direct, și prin intermediul mijloacelor mass-media ale timpului și al lucrărilor de specialitate, cu realitatea existenței ramurilor sudice ale romanității orientale – aromâni, meglenoromâni, istroromâni. Este debutul acum, în deceniul patru al Veacului Naționalităților, al unui proces de mare complexitate, neîntrerupt – până la jumătatea secolului al XX-lea –, respectiv, receptarea și reflectarea la diferite paliere ale societății românești, în conștiința opiniei publice, a problematicii românilor balcanici; a unui proces ce se constituie într-o parte integrantă a istoriei noastre naționale, cu reverberații variabile – dimensionate de incidența factorilor politici, responsabili de interesele superioare ale țării și nației –, ca și de specificul evoluției diverselor interese geo-politice în arealul sud-estului european.

În ordinea cronologică, vlăstarul unuia dintre „boerii” moldoveni – la a căror sensibilizare a simțămintelor naționale apelase aromânul Em. Gojdu, în

³⁵ *Ibidem*, p. 716. În momentul lansării acestui apel, autorul lui pusese, deja, în practică una din cerințele respective – sprijinirea materială a faptelor de cultură națională; anume, subvenționează apariția „Calendarului românesc”, tipărit la Buda (în perioada 1828-1832) de Ștefan P. Niagoe, învățător la Școala Română de la Pesta; volumul pe anul 1830, care s-a păstrat, conține dedicația *Spectabilului și de bun gen născutului domn Emanuel Gojdu, jurat al Ungariei, avocat de Cr. Tablă, cu umilită plecăciune se dedică – apud Georgeta Răduică, Nicolin Răduică, Calendare și almanahuri românești. 1731-1918. Dicționar bibliografic*, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1981, p. 215.

³⁶ Totuși, „El n-a fost lipsit de rezultat: lista abonaților (*prenumeranților*) publicată la sfârșitul volumului IV din „Biblioteca românească” prezintă un spor de 318 inși, pe lângă cei 415 de «prenumeranți» arătați în lista de la sfârșitul volumului II” – Ioan Lupăș, *op. cit.*, p. 696.

1829 (născut la Oradea și ducându-și viața la Budapesta!) –, se va înscrie cu un fapt ce va avea să-i confere o notabilă preeminență; într-adevăr, *Mihail Kogălniceanu* este, se pare – din câte cunoaștem –, primul intelectual din Principatele Dunărene care, în epoca modernă, va scrie despre *valahii transdanubieni*, integrându-i istoriei poporului român. Este vorba despre cunoscuta lucrare din tinerețe a marelui patriot și istoric, apărută în Berlin în 1837, în limba franceză – *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques transdanubiens*; cartea a patra a primei părți (*Histoire de la Dacie*) se referă la *Histoire des Valaques transdanubiens jusqu'à la destruction de leur royaume par les Turcs, en 1394*³⁷, capitol „limitat cu justă măsură la epoca în care ei au constituit un stat independent”³⁸; de altfel, această intenție a sa este declarată în chiar primul paragraf al capitolului, când spune că „Nu intră în planul meu de a trata întreaga istorie a acestor valahi până în zilele noastre; nu vreau să vorbesc decât de perioada în care ei au format un stat independent; căci – *își justifică el opțiunea limitativă* –, după ce ei au fost înfrânți de turci în 1394, istoria lor intră în sfera celei a Imperiului Otoman”³⁹. Argumentând ideea continuității românilor pe teritoriul vechii Dacii în mileniul scurs până la cristalizarea statelor feudale, ca și a celei – reieșite logic – a romanității lor, Mihail Kogălniceanu prezenta cercurilor științifice europene și soarta românilor de dincolo de Dunăre (*des Valaques transdanubiens*), preluând tezele învățaților transilvăneni privind originea nord-dunăreană a lor: „După ce Aurelian duse o parte a daco-romanilor în Moesia, acești noi coloni s-au aflat când în puterea barbarilor, când sub dominația romanilor, iar mai târziu sub cea a grecilor, până la sosirea bulgarilor.

Acești romani, *cunoscuți în istorie sub numele de valahi* (subl.n.), de moesieni, și confundați de unii autori cu numele de bulgari, au dat mai mulți împărați la Roma și la Bizanț”⁴⁰. Sunt reiterate evenimentele care au dus la crearea statului Asăneștilor, în baza izvoarelor bizantine (“Trebuie remarcat aici că acest Ioan [=Jean] a fost regele valahilor și a bulgarilor”), asupra cărora nu insistăm; ne interesează, însă, imaginea în care sunt prezentați românii balcanici.

Astfel, și el contestă justetea apelativelor date de către greci – „*Cutzovlaques* sau valahi șchiopi”, categorisite ca fiind simple „porecle în

³⁷ Descrierea completă este *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques Transdanubiens*, par Michel de Kogalnitchean. Tome premier: *Histoire de la Dacie, des Valaques Transdanubiens et de la Valachie (1241-1792)*, Librairie de B. Behr, Berlin, 1837 /XX + 472 pp./ (Muzeul de Istorie Națională și Arheologie din Constanța posedă, prin achiziție, un exemplar provenind din *Biblioteca D. Caracostea – inv. 2247*); este republicată în – Mihail Kogălniceanu, *Opere*, vol. II: *Scieri istorice*. Text stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Alexandru Zub, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976 – *Livre quatrième*: pp. 67-76.

³⁸ *Ibidem*, p. 696 (*Note și comentarii*).

³⁹ *Ibidem*, p. 67.

⁴⁰ *Ibidem*.

zeflema”, ca și cel de *Çinçiarî*, cu aceeași tentă depreciativă; adevărata sorginte a acestei denumiri este, în viziunea lui Kogălniceanu – prin lecturarea lui Petru Maior –, de „*Cinciani*, demni descendenți ai ilustrei familii romane Cinciana”⁴¹. Cât privește situația lor după 1394, ei n-au mai putut să rămână independenți, să aibe un stat aparte, continuându-și însă existența în cadrul Imperiului Otoman: “astăzi, ei locuiesc în Tracia și în Macedonia, unde se ocupă cu creșterea animalelor, ei care altădată nu se ocupau decât cu războiul. Ei și-au conservat, totuși, obiceiurile și limba lor, este vorba de limba latină, cu toate că este amestecată cu o mulțime de cuvinte grecești și turcești. În scrisul lor, ei se servesc de alfabetul grec, pe care, prin mijlocirea câtorva semne, l-au adaptat dialectului lor. Sunt cunoscuți – *precizează Kogălniceanu* – sub numele de valahi, cuțovlahi, morlaci, maurovlahi, țințiarî (pron. Tzintziareș); *dar ei, ei se numesc întotdeauna români* [în textul francez = *Români*] și *iau ca o insultă altele denumiri ce li se dau* (subl.n.)”⁴².

Coincidența face ca tocmai în perioada în care Kogălniceanu atesta atât de categoric că vlahii sud-dunăreni „se numesc întotdeauna români”, primul dintre ei care are conștiința neamului său ca atare și o exprimă cu tărie și fără nici un fel de complexitate în Principate – vine să „*respire aerul românesc pe țărmul Dâmboviței*”⁴³.

Este vorba de *Dimitrie Cosacovici* (1790-1868), cel care „Într’ênsul se personifică: ideea românismului dela Pind. El a fost propagatorul și apărătorul cel mai neadormit al acestei idei. Și a consacrat – *spunea poetul și publicistul Grigore H. Grandea, care îl cunoscuse personal, congener al său* – viața întreagă și, în anii bătrâneții, tot credzând că n'a făcut îndestul pentru frați sei dela Pind, le-a lăsat și averea”⁴⁴. Într-adevăr, se poate spune, fără dubii, că prin Dimitrie Cosacovici societatea înaltă din țara Românească intră direct în contact cu realitatea românilor balcanici, cu suferințele și nevoile lor naționale, beneficiind de informații furnizate nu de “greci”, ci de cel care era apelat drept “*Macedoneanul sau Aurelianul*, de care nume el se simțea foarte mândru”⁴⁵.

Este interesantă, instructivă și cu valoare de simbol viața acestui prim apostol al „ideii românismului de la Pind”, exprimată ca atare în Principate –

⁴¹ *Ibidem*, p. 70.

⁴² *Ibidem*, p. 76. („On les connaît sous le nom de Valaques, de Cutzovlaques, de Morlaques, de Maurovlaques, de Țințiareș (pron. Tzintziareș); mais eux, ils se nomment toujours Români et regardent comme une insulte autres noms qu'on leur donne.”.)

⁴³ Grigore H. Grandea, *Dimitrie Cosacovici*, în „Albina Pindului”, I, nr. 3, 15 iulie 1868, p. 58.

⁴⁴ *Ibidem*, p. 57.

⁴⁵ C.I. Cosmescu, *Dimitrie Cosacovici și aromânismul* (Academia Română). Extras din Analele Academiei Române. Seria II. – Tom. XXV. Memoriile Secțiunii Literare, Institut. de Arte Grafice „Carol Göbl” S-or Ion St. Rasidescu, București, 1903, p. 304; vezi și – Sterie Diamandi, *Oameni și aspecte din istoria aromânilor*, Editura „Cugetarea” P.C. Georgescu-Delafras, București, f.a. [1940], pp. 265-300 („Din acest studiu am folosit notele pentru portretul de față” – p. 282).

respectiv, în capitala Țării Românești – și, mai ales, motivația ce l-a îndreptat spre București, unde avea să devină, curând, la mijlocul deceniului patru, un apropiat al oamenilor politici importanți, al tinerilor viitori pașoptiști, ajungând până la cabinetul domnitorului Alexandru Ghica (1834-1842).

Fără a intra în detalii⁴⁶, ajunge să spunem că vocația nativă de luptător pentru cauza revigorării naționale a neamului său avea să fie împlinită printr-o instrucție autodidactică însușită în anii șederii la Pesta; era tocmai în perioada când în sânul comunității aromâne de aici se afirma cu putere elementul național, când sub influența curentului latinist, al lucrărilor lui Gheorghe C. Roja și Mihail Boiagi se afirma identitatea de sine stătătoare a membrilor acesteia, în opoziție cu pretențiile și interesele exclusiviste ale grecilor. „Luptele bisericesti din Pesta, între greci și români, luptă la carii asista, desceptară într’ênsul simțimântul românismului”⁴⁷, făcându-l să-și îndrepte pașii spre patria de la nord de Dunăre (sau de dincolo de Carpați, dacă ținem seama că el venea dinspre Ungaria), unde spera să sensibilizeze pe frații săi de aici întru ajutorarea aromânilor, a consângenilor săi din Epir, pe care-i părăsise la vârsta de 12 ani.

Curând, avea să se impună în ochii societății bucureștene, atât în calitate de ofițer al tinerei armate române, cât și ca „aghiotant domnesc” al lui Alexandru Ghica, „care având *óre-care simpatie pentru românii din Turcia* (subl.n.), de órece familia sa era de origine albanesă iar nu grecescă, l-a primit cu drag în armată pe D. Cosacovici și încă cu dreptul de nobil”⁴⁸; gradul și demnitatea publică îi slujeau *macedoneanului* sau *aurelianului* să susțină cu mai mult credit și sorți de izbândă cauza națională a fraților săi, o serie de fruntași politici și personalități muntene fiind deja capacitate în acest sens; iată, colonelul Ioan C. Câmpineanu „ținea fórte mult la acest român din Dacia Aureliană”⁴⁹, după cum „eră iubit de toți boeriă aflaț în armată, Bibesci, Câmpinénu, Filipesci, Mănescu. Am audzit pe

⁴⁶ Vezi și „câteva note biografice ale lui Cosacovici culese dela unii din compatrioții lui”, la V.A. Urechia, *Demetrie Cozacovici*, în *Albumul macedo-român*, Stabilimentul pentru Artele Grafice Socecă, Sandler & Teclu, București, 1880, p. 139: „Cine deja nu cunosce la moral pe acest barbat din fapta cea românească d’a si fi lasat tota averea în favorea culturei naționale a compatrioților sei?”; născut la Aminciu (Mețova; nordul Greciei – n.n.), la 1790, el este crescut de un unchi la Viena, numit Cosacovici, care avea și o casă de comerț: „Contactul cu românii din Viena desteptă în junele Demetrie Cozacovici consciința nationale: elu se simți român și anima lui inceptu a se înflacara de dorul d’a vedé cu proprii sei ochi acé țera unde românii sunt ori cat de apesati de jug strein, totuși stapăni locului, adeca tera romănescă. Ocasieuna i se presentă după 1821. După acéstă dată pare ca alergă dela Viena spre a intra în șirurile primei armate române, după isgonirea domniei grece” (la p. 93 se află și „reproducțiunea unei fotografii” a lui Cosacovici).

⁴⁷ Grigore H. Grandea, *op. cit.*, p. 58; despre „luptele bisericesti de la Pesta”, vezi – I.I. Nistor, *Bisericile și școala greco-română din Viena*, în „Memoriile Secțiunii Istorice”. Seria III. Tom XIII. Mem. 3. *Ședința din 18 Martie 1932*, pp. 69-108 (pp. 1-40 + 4 pl.).

⁴⁸ C.I. Cosmescu, *op. cit.*

⁴⁸ C.I. Cosmescu, *op. cit.*

⁴⁹ *Ibidem*, p. 303.

mulți dzicând – *atestă Grigore H. Grandea* – că era cel mai brav și cel mai inteligent oficer din armată⁵⁰.

Se poate spune, având la îndemână aceste prețioase mărturii de epocă, că receptivitatea dovedită mai târziu de către frunțașii pașoptiști față de problematica românilor balcanici își are sorgintea din această perioadă, prin influența directă exercitată de către Dimitrie Cosacovici asupra îmbogățirii bagajului lor informațional. Important este acum faptul că însuși Vodă își manifestă disponibilitatea receptivă și interesul față de existența și nevoile cu care se confruntau conaționalii aghiotantului său; desele convorbiri pe această temă⁵¹, care se sfârșeau invariabil prin necesitatea implicării domnitorului, nu au fost zadarnice, deși nu s-au finalizat printr-o acțiune practică, acesta însuși, ca și Principatul ca atare, nebeneficiind de poziții care să le permită, atunci, a interveni direct și eficient în sprijinirea ideii de românism dincolo de hotarele țării.

Singulara sursă documentară asupra relevării unui prim interes românesc, la nivelul conducerii Statului cu capitala la București, *vis-à-vis* de vlahii balcanici, este explicită, detaliindu-se și împrejurările în care Dimitrie Cosacovici a prezentat chiar un *memoriu* lui Alexandru Ghica: „Principele Alexandru Ghica simpatisa foarte mult cu dânsul; încurajat de această simpatie, a *presintat în secret principelui un memor asupra românilor de peste Dunăre* (subl.n.). Acesta’i dise să se înțelégă cu Mihail Ghica. Junele român aurelian (trecuse de mult și de a doua junețe, prin 1835-1840 având deja 45-50 de ani! – n.n.) tresări de bucurie, credând că o rază de înviare pôte luci peste pământul fraților sei. Se încela mărinosul june: nu scia că dorul lui este raza, iar acei dela cari începuse a spera erau nori. Vorbi multe și cu foc primului Ministru, atuncea Mihail Ghica; dar acesta în cele din urmă îi zise: Nu este timpul acum să ne ocupăm de asemenea lucruri! Nu vedzi că suntem amenințați chiar noi?”⁵²

Câtă premoniție, cât tragism și – de ce nu – câtă fatalitate exprimă aceste descurajatoare cuvinte ce atestau, totuși, o situație de fapt, venind din partea unei oficialități românești, în jurul anului 1840!

Printr-un straniu joc al întâmplării – iată că prima luare de poziție atestată documentar, printr-o relație memorialistică ulterioară, a oamenilor politici români cu responsabilități oficiale în stat, anticipează, dureros, o constantă a poziției României față de românii sud-dunăreni, manifestă mai ales în momente cheie ale istoriei acestora în contextul celei românești și balcanice; într-adevăr, neputința de a acționa întotdeauna și eficient în sprijinul nevoilor naționale ale sud-dunărenilor „aurelieni” – și în sensul împlinirii aspirațiilor românismului –, a fost determinată de punerea pe prim plan a intereselor superioare ale națiunii, a conservării acesteia și dezvoltării moderne, în împrejurări internaționale dificile, și a protejării Statului

⁵⁰ Gr.H. Grandea, *op. cit.*

⁵¹ C.I. Cosmescu, *op. cit.*, p. 304.

⁵² Gr.H. Grandea, *op. cit.*

ca atare, contextul geopolitic și interferența multiplelor interese ale altor state în zona balcanică acționând restrictiv asupra bunelor intenții, de natură patriotică și națională, ale oamenilor politici români.

Acesta este sensul *à la longue* al amarelor cuvinte spuse de înaltul demnitar român de la 1840, deceniile care vor urma, însumând circa un secol, confirmând, deseori, această tragică particularitate a istoriei românești; este un paradox ce și-a pus pecetea pe întreaga evoluție a raporturilor oficialităților Statului nostru cu românii balcanici, cu ceilalți coetnici sud-dunăreni în general, în condițiile în care, pe de altă parte, aceeași problematică era receptată la parametrii entuziasmului și a însuflețirii patriotice de către opinia publică românească, neîncorsetată în manifestările sale de rigorile politicii de stat.

Demersul lui Dimitrie Cosacovici – membru fondator al Academiei Române, în 1866, reprezentând românitatea sud-dunăreană – nefiind rulat pe un teren politic și psihosocial apt a și-l asuma cu concretețea însoțitoare în asemenea cazuri – autorul atât de înflăcărat al memoriului nu va dezarma în continuarea lucrării sale naționale; el își va înainta însă demisia din armată la începutul domniei lui Gheorghe Bibescu (1842-1848), nefiind de acord a fi trimis să studieze arta militară în Rusia („Fiul Pindului când află de această favoare princiară, el care nu suferia nici cum moscovitismul, strigă indignat: «Ce să caut în Rusia? Să învăț eu pe ruși? Nici o dată!» și refuză. Din această cauză fuse sforțat să iasă la pensie”⁵³).

Acest demers se va manifesta însă în anii '50-'60 ai veacului – cum vom vedea – ca un factor potențator de conștientizare a mediilor politice și jurnalistice (acestea din urmă ilustrându-l deja din anii '40⁵⁴) ale societății românești față de nevoile și viitorul național-cultural al ramurii balcanice a românismului.

În deceniul premergător Revoluției Române de la 1848-1849, primele publicații românești din Principate vor consemna, tot mai des, cititorilor fapte din trecutul istoric al vlahilor ori mostre de literatură populară în „dialectulu macedonicu”.

Astfel, în cuprinsul reportajului asupra unei călătorii a regelui elen Othon prin țara-i adoptivă, în 1839 – inserat la rubrica *Feileton* a gazetei ieșene „Albina

⁵³ *Ibidem*.

⁵⁴ Vezi, în acest sens – Morangiés, *Les Romounis de l'Anovalachie. Români din Anovlahia* /text bilingv/, în „Spicuiitorul moldo-român”, iulie, august, septembrie 1841, pp. 1-16 (este o prelucrare semnată Morangiés, după Pouqueville); de asemenea, vezi – *Români dein Grecia*, extras dintr-o călătorie a profesorului Fallmerayer (München), în ziarul din Blaj „Organul luminării”, I, 1847, pp. 287-288; sub același titlu, un extras din William M. Leake, pp. 275-276, 281-282; în același an, gazeta editată de Timotei Cipariu inserează mai multe texte *In Dialectulu macedonicu* – *Ibidem*, nr. X, 8 martie 1847, p. 48, nr. VI, 8 februarie 1847, pp. 25-26; în nr. XXII, 31 mai 1847, p. 111, este inserată în aromână o povestire indiană sub titlul *Una mushata enumeracie* (vezi, de asemenea, un amplu *Necrolog*, însoțit de precizarea: „Din trei isvórá primirám știrea despre mórtea lui Dr. Roja”, în „Gazeta de Transilvania”, X, nr. 22, 17 martie 1847, p. 88).

românească” –, cititorul lua cunoștință și despre etnia unor supuși ai suveranului descălecat din Bavaria, așa-zișii „greci”, dintr-un segment al călătoriei, nefiind altceva decât reprezentanții romanității balcanice: „A doua zi au urmat călătoria spre Molo de unde se vede muntele Parnasu cu vârful cel acoperit de ninsoare. Calea trece prin cele mai romantice șesuri întrerupte de copaci, de stânci, riurele și rediuri, care toate aceste să învioșă de cetele păstorilor și a setenilor viniți de departe ca să zică: Vivat Riga Elenilor! În mare depărtare de la Molo strălucii călători sau întâmpinat de o mulțime de săteni și de fete în haîne de sărbătoare. Ei îndată au pus mâna pe frâul cailor și cu greu să mulțamea uniî de a să atinge de scări seau numaî de caii. Nu ați ostenit? iau întreat Riga. «O! nici cum, ba încă la Palati avem gând să vă cântăm și să dănuim [»]. În apropierea acestui mare sat să afla toți sătenii înșărați lângă un arc de triumf făcut din dafinî și înfrumusețat cu flori și roze, fiind fieștecare lăcuitor în mână un ram de dafin seau de olivî. Îndată ce au încetat o mică ploae, cete de tineri au înformat un danț cântând versul următor, carile vadește cumcă *acele mai frumoase fete a Grecii să găsească la poporul românilor machedoni ce'i zic și koço-vlahi, cari români, în zilele împăratului Aurelian dișterândusă din Dachia, au trecut până în Machedonia unde să află așezați și trăesc din păstorie și negușitorie* (subl.n.)”⁵⁵.

Observăm, așadar, că această primă menționare în presa românească a existenței urmașilor romanității balcanice este percepută ca o identificare a lor cu neamul românesc ca atare⁵⁶ – percepție ce se va transforma, pe măsura înmulțirii informațiilor, într-o expresie a unității de neam și limbă a romanității moderne; în același timp, relatarea dezvoltă, cu premoniție, dualitatea simțămintelor naționale ale „cuțovlahilor”, ale aromânilor trăitori în teritoriile elene, atașamentul firesc al acestora față de Statul Grec contrapunându-se, în deceniile ce vor urma, revelării apartenenței lor la identitatea etnolingvistică și național-culturală românească, fapt ce va marca veritabile tragedii, pe fondul politicii de elenizare/deznaționalizare promovate de autoritățile și șovinistii greci.

„Versul următor”, menționat în text, este inserat în finalul relatării – din păcate doar în transliterare literară, privându-ne de o primă mostră, consemnată în presa românească a timpului, de „cântec” popular dialectal (deși este pus sub titlul

⁵⁵ xxx, *Călătoria lui Riga Oton prin Grecia*, în „Albina românească”, X, nr. 57, 20 iunie 1839, p. 237.

⁵⁶ Un călător englez (G.F. Bowen) – a cărui mărturie a fost relativ recent redată circuitului științific –, contemporan cu menționatul rege al elenilor, trecând, în 1849, prin Tesalia și Epir, îi întâlnește și el pe vlahi, despre care are cunoștințe etnoistorice temeinice, inclusiv sorginea geografică: „Valahii care sălășluiesc în Grecia și Turcia își au obârșia în migrațiile care au părăsit malurile Dunării în Evul Mediu. Ca și compatrioții lor din Țara Românească, ei aparțin bisericii grecești și și-au păstrat limba, o latină scăpătată, foarte asemănătoare cu italiana, dar amestecată cu multe cuvinte slave” – Andrei Pippidi, *Vlahii din nordul Greciei în secolul al XIX-lea – încă o mărturie*, în xxx *Contribuția românilor la îmbogățirea tezaurului cultural în Balcani*, Fundația Culturală Română (Seria *Colocvii*), f.l. [București], f.a. [1992], p. 11.

Cânticul unui june grec, este vorba, se înțelege, de un „june român”, ce-și cântă dragostea pentru tânăra ce-o dorește a-i fi mireasă, temă comună în lirica aromânească⁵⁷).

Treptat, opinia publică din Principate începe să fie familiarizată cu trecutul istoric al vlahilor balcanici, designați exclusiv sub apelativul de *români*; la începutul anilor '40, presa din Iași, București, Brașov, Blaj acordă o semnificativă atenție cunoașterii istoriei lor, integrată ansamblului neamului românesc: „Românii, cari după deosebitele provincii ce lăcuiesc, se numesc români, moldoveni seaŭ dacieni, adecă din Dacia”, au frați de-ai lor și pe cei care, „transplântată în Misia” de către Aurelian, separați de „maica patrie”, au mers în munții Macedoniei “să caute o viață măi potrivită cu deprinderile lor cele vechi: acele a unui popor păstoriu și resboinic”; este vorba de “acești români [care] însuflețiți de dorul independenței foarte mult aŭ contribuit la renașterea Greciei de astăzi”⁵⁸.

Pe baza prelucrării volumelor de călătorie ale diplomatului francez „de Puchevil”, publicate în anii '20 ai secolului al XIX-lea⁵⁹, este sintetizată istoria vlahilor balcanici – „megalo-valahitii, ce lăcuiesc în zilele noastre munții cei înalți a Pindului”, socotindu-se, „fără a da vre o dovadă istorică”, descendenți ai legiunilor conduse de Pompei, respectiv „valahii-masareți, re-urzitorii de Moshopoles, căria dederă numele de Voshopolis, politie de păstori”. Pe parcursul a mai multe pagini, sunt date și informații privind ocupațiile, trăsăturile morale, structura socială a acestor vlahi, a căror principală ocupație era creșterea ovinelor: “Turmele se cațără în coloane unde sosesc pe coastele munților; sunetul talangelor de la țapi și de la berbeci, sbierarea vitelor de tot feliul, acampaniază lungul șir al călătorilor Pindului, cari cu alor împoporare de vară acopăr șășurile Macedoniei; bătrâni, junii, bărbații, femeii, fete, copii merg încunjurați de dobitoace domestice, de cai puternici și de catări încarcați de pojijii, deasupra cărora cântă cucoșul, ceasornicul bordeilor, fețele tuturor strălucesc de sănătate, plini de nedejde merg să caute îmbelșugarea și o climă măi blândă sub corturi, și cea măi mare parte în sate unde și aŭ lăcuințele lor de earnă. Dacă înfățișare lor nu ar fi pacinică și păstorească, văzind neștine aceste coloane mișcătoare, ar gândi că să află în timpurile când Meazanoapte răvărea popoarale ei cele sterpitoare asupra țarilor nenorocite de Ameazăzi.

Asfel este *tabloul adevărat a românilor statornici și al românilor nomazi, ce vețuesc neștiuți de atâtea vecuri pe muntele Pindul* (subl.n.), ne având altă

⁵⁷ *Ibidem*, pp. 237-238.

⁵⁸ Morangiés, *op. cit.* Articolul este inserat și în „Foaie pentru minte, inimă și literatură”, V, nr. 29, 20 iulie 1842, pp. 228-232; nr. 30, 27 iulie 1842, pp. 233-237; fragmentar este reluat și în „Gazeta Transilvaniei”, VI, 1843, pp. 399-400, precum și în „Universul”, III, nr. 51, p. 204; nr. 52, 28 decembrie 1847, pp. 205-208.

⁵⁹ Vasile Tega, *Aromânii văzuți de călători francezi*, în „Buletinul Bibliotecii Române” (Institutul Român de Cercetări – Freiburg-Germania), vol. XI (XV) – Serie nouă, 1984, pp. 85-216.

ambiiție ce numai a petrece o viață simplă și pacinică de miș de oriș mai fericită decăt popoarăle neliniștite și neastămpărate, ce caută pretutindenea norocirea și nu o află nicăirea!”⁶⁰

Lectorilor moldoveni li se explicitează faptul că primii mari oameni politici și „de oaste” ai Greciei moderne nu sunt proveniți din rândul etnicilor grecilor, ci sunt „românî-anovlahî”, cu toate că aceștia erau „măi puținî la număr decăt greci”. Printre aceste personalități, sunt enumerați Colleti, născut la Calarita, „politie de români împoporată”, deținător al mai multe funcții la Atena, „și acum ambasador a craiului Greciei la Paris”; Vlahopolo, „acuma ministru de resboi”; Colocotroni, “cel întâi făptuitoriu slobozeniei, și care pentru a sa naționalitate se cheamă în Grecia Vlahos”; apoi, Caraiscachi, Vlaho Toader, Delianu Țapu, Vlahava, Jaca, Cionga, Cațandoni ș.a.; este menționat și „Baronul Sina, asemenea român de nație, este socotit din cei întâi bancheri a Europei”. În finalul acestui documentar istoric, autorul inserează un

TABLO STATISTIC

a românilor Greciei, dupre calculul apropietoriu a lui Pucvil

Împoporarea deosebitelor cantoane

Malacasiții seaș calaritiții	12.825
Aspropotamiții	11.150
Mezvoții	9.350
Zagoriții	5.650
Valahî statornici	38.978
Bobieniș seaș Bomaî ce sunt acum amestecați cu greci și albanezi creștini formează trei seminții	10.995
Dasareții seaș masareții ce sunt valahî Macedonieni cătră care trebuie a să alătura și patru miș nomazi	18.500
Totalul general al populației valahice în Grecia continentală este de	74.470 ⁶¹

Paralel cu aceste prelucrări istorice, într-o cunoscută gazetă românească din Transilvania sunt publicate mai multe mostre de literatură populară „în dialectulu macedonicu”, sugestive pentru interesul ce-l acorda mentorul publicației, filologul Timotei Cipariu, cunoașterii tuturor tulpinilor urmașilor romanității răsăritene⁶².

⁶⁰ Morangiés, *op. cit.*, p. 13.

⁶¹ *Ibid.*, p. 16.

⁶² Ele ilustrează – prin două astfel de mostre literare – tendința latinizantă a principiilor filologului transilvănean; prima este însoțită de o notiță cu exemplificarea unora dintre cuvinte, iar parabola

Cu anii 1848-1849, se deschide un nou capitol în istoria românismului – dens din perspectiva relevării substanței sale la nivelul opiniei publice și a ansamblului societății românești nord-dunărene, perioadă demarată sub semnul interesului manifestat acut din partea revoluționarilor pașoptiști, al făuritorilor Statului modern român față de problematica național-cultural tot mai complexă a multiplelor tulpini românești.

BIBLIOGRAFIE

- Arvinte, Vasile, *Român, românesc, România*. Studiu filologic, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1983.
- Berényi, Maria, *Istoria Fundației Gojdu (1870-1952). A Gozsdu Alapítvány Története (1870-1952)* (Publicație a Societății culturale a românilor din Budapesta), non publisher, Budapesta-Budapest, 1995.
- xxx *Călătoria lui Riga Oton prin Grecia*, în „Albina românească”, X, nr. 57, 20 iunie 1839.
- Cipariu, Timotei, *Opere*, vol. I. Ediție îngrijită de Carmen Gabriela Pamfil. Introducere de Gavril Istrate, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1987.
- Cosmescu, C.I., *Dimitrie Cosacovici și aromânismul* (Academia Română). *Extras din Analele Academiei Române. Seria II. – Tom. XXV. Memoriile Secțiunii Literare*, Institut. de Arte Grafice “Carol Göbl” S-or Ion St. Rasidescu, București, 1903.
- Duma, Lazăr, *Părerile lui D. Philippide despre românii din Epir și Macedonia*, în „Convorbiri literare”, XLIII, nr. 8, August 1909.
- Grande, Grigore H., *Dimitrie Cosacovici*, în „Albina Pindului”, I, nr 3, 15 iulie 1868.
- Isar, Nicolae, *Principatele Române în epoca Luminilor (1770-1830). Cultura, spiritul critic, geneza ideii naționale*, Editura Universității din București, 1999.
- Kogălniceanu, Mihail. *Histoire de la Valachie, de la Moldavie et des Valaques Transdanubiens, par Michel de Kogalnitchean*. Tome premier *Histoire de la Dacie, des Valaques Transdanubiens et de la Valachie (1241- 1792)*, Librairie de B. Behr, Berlin, 1837.
- _____, *Opere*, vol. II. *Scieri istorice*. Text stabilit, studiu introductiv, note și comentarii de Alexandru Zub, Editura Academiei Republicii Socialiste România, București, 1976.
- Lascu, Stoica, *Romanitatea balcanică în conștiința societății românești până la Primul Război Mondial*, Editura România de la Mare, Constanța, 2013.
- _____, (coord.), Marian Zidaru, George Lascu, *Românii balcanici (aromânii și meglenoromânii) în Arhivele Naționale Britanice (1850-1950)* (Societatea de Cultură Macedo-Română), Editura Etnologică, București, 2016.
- Lupaș, Ioan, *Emanuil Gozsdu 1802-1870. Originea și opera sa, de... membru al Academiei Române. Comunicare făcută în Ședința de la 23 Mai 1940* (Analele Academiei Române. Memoriile Secțiunii Istorice. Seria III. Tomul XXII. Mem. 28 [Extras]), Monitorul Oficial și Imprimeriile Statului. Imprimeria Națională, București, 1940.
- Madgearu, Alexandru, *Asăneștii. Istoria politico-militară a statului dinastiei Asan (1185-1280)* (Institutul pentru Studii Politice și Istorie Militară), Editura Cetatea de Scaun, Târgoviște, 2014.

---

cealaltă este transliterată – *Curiosita si avde nale (Curiositatea de a audî lucruri nóa)*. În dialectul macedonicu, în „Organul luminării”, I, nr. VI, 8 februarie 1847, pp. 25-26; respectiv, *Dicumu face omlu, afla* (In Dialectul macedonicu) – *Ibidem*, I, nr. X, 8 martie 1847, p. 48.

- Maier, Petru, *Scrisori și documente inedite*. Ediție îngrijită, prefață, note și indici de Nicolae Albu, Editura pentru Literatură, București, 1968.
- Morangié, *Les Romounis de l'Anovalachie. Românii din Anovlahia* [text bilingv], în „Spicuitorul moldo-român”, iulie, august, septembrie 1841.
- Murgu, Eftimie, *Scrieri*. Ediție îngrijită cu o introducere și note de I.D. Suciu, Editura pentru Literatură, București, 1969.
- Nistor, I.I. *Bisericile și școala greco-română din Viena*, în „Memoriile Secțiunii Istorice”. Seria III. Tom XIII. Mem. 3. *Ședința din 18 Martie 1932*, pp. 69-108 (pp. 1-40 + 4 pl./).
- Papacostea, Victor, *Civilizație românească și civilizație balcanică*. Studii istorice. Ediție îngrijită și note de Cornelia Papacostea-Danielopolu. Studiu introductiv de Nicolae-Șerban Tanașoca, Editura Eminescu (Colecția *Biblioteca de filozofie a culturii române*), București, 1983.
- Pippidi, Andrei, *Vlahii din nordul Greciei în secolul al XIX-lea – încă o mărturie*, în xxx *Contribuția românilor la îmbogățirea tezaurului cultural în Balcani*, Fundația Culturală Română (Seria *Colocvii*), f.l. [București], f.a. [1992].
- xxx *Școala Ardeleană*. Ediție critică, note, bibliografie și glosar de Floarea Fugariu. Introducere de Dumitru Ghișe și Pompiliu Teodor, Editura Minerva, București, 1983.
- Tega, Vasile, *Aromânii văzuți de călători francezi*, în „Buletinul Bibliotecii Române” (Institutul Român de Cercetări – Freiburg-Germania), vol. XI (XV) – Serie nouă, 1984.
- Tulbure, Gheorghe, *Coloniile macedo-române din Ungaria și tinerețea metropolitului Șaguna*, în „Luceafărul”, VIII, nr. 5, 1909.
- Urechiă, V.A., *Demetrie Cozacovici*, în *Albumul macedo-român*, Stabilimentul pentru Artele Grafice Socecă, Sandler & Teclu, București, 1880.